

191#

ՌԵՄՊԻՆԳԻ՝ ԱՌԱՎԱՐՈՒՄԸ

ՊԵՏՅՐԱՏ

1931թ.

ՅԵՐԵՎԱՆ

38

13

ՅԵՐԵՎԱՆ

ՊԵՏՏՐԱՏԻ ՏՊԱՐԱՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿ. 1569
ԳՐԱՌԵՊ. 6289 (Բ)
ՊԱՏՎԵՐ 1600.
ՏԻՐԱԺ 0000

1-34369

«ԽԱՉԱԿՐԱՑ ԱՐՇԱՎԱՆՔԻՑ» ԴԵՊԻ «ԴԵՄՊԻՆԳԻ» ԱՌԱՍՊԵԼԸ

Համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամը սկսեց իրադրոժել իր իրավունքները: Որեցոր ավելի զգալի յն դառնում նրա քայքայիչ ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսութան վրա, անդրադառնալով կապիտալիստական և՛ խոշորադույն և՛ փոքր պետությունների վրա: Ճգնաժամը ծանրացավ և՛ բարձր արդյունաբերություն ունեցող յերկրների, և՛ աղքատացին յերկրների վրա ու տարածվեց նույնիսկ հեռավոր գաղութային ու կիսագաղութային յերկրներում: Կապիտալիստական ամբողջ աշխարհն ընկավ բնդհանուր տնտեսական ճգնաժամի պինդ ճանկերը:

Ամբողջ աշխարհում միմիայն մի յերկրից «անցավ այլ բաժակը»՝ մեր յերկրից՝ Խորհուրդների յերկրից: Խորհրդային Միության սահմաններից այն կողմը մեկը միուսի հետեից հանդչում են հալոցները (մետաղաձուլարանները), մեկը՝ միուսի հետեից կանգ են առնում գործարանները, միլիոնավոր բանվորներ փողոց են չարափում, ավերացնելով գործազուրկների բանակը: Մեր յերկրի սահմաններից այն կողմը, ամեն ոքն ավելի ու ավելի աղքատություն և շերտում աղղարնալության հիմնական մասսաների համար, տնտեսապես քայքայում և միլիոնավոր հողագործներին և միաժամանակ

ուժեղացնում և դասակարգային հակասութիւններն աւելումը, տանում և դեպի դասակարգային մեծագույն կոխմաները:

Իսկ մեզ մօտ՝ ԽՍՀՄ-ում բոլորի աչքի առջև աւելում են հակա գործարանները; արդյունաբերութեան մեջ ներդրւալում են միլիոնավոր նոր բանվորներ, ելեկտրիֆիկացիայի և մեքենայացման և յինթարկւում «խախտար Ռուսաստանը»: Վերացված և գործազրկութեանը, սոցիալիստական նոր ձևով և վերակառուցվում գյուղատնտեսութեանը: Չնայած մեր սոցիալիստական շինարարութեան ճանապարհին ծառայած բոլոր դժվարութեաններին, մենք հաստատուն քայլերով առաջ ենք դնում:

Մեր ժողովրդական տնտեսութեան մեջ կիրաււող պլանային սկզբունքը միջխարի առավելութեաններ և բնականում մեզ՝ կապիտալիստական աշխարհի հանդեպ: Տնտեսութեան խորհրդային ձևերը գործնականորեն ապացուցեցին իրենց առավելութեանները կապիտալիստական յերկրների տնտեսավարման ձևերի հանդեպ:

Մինչդեռ կապիտալիստական աշխարհում անշեղորեն խորանում և արդյունաբերութեան և գյուղատնտեսութեան զարգացման անհամաչափութեանը, ԽՍՀՄ-ի ժողովրդային մեջ գյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցումը և չքավոր ու միջակ տնտեսութեանների կոլեկտիււացումն ամրապնդում և բազմաբնի և գյուղի դաշինքը զարգացնում և գյուղացիութեան հիմնական մասսաների կենսական մակարդակը, փրկում և նրանց չքավորութեանից և քայքայումից, դարձնում և սոցիալիստական շինարարութեան ակտիւ մասնակիցներ:

Մինչդեռ կապիտալիստական աշխարհում անշեղորեն սրվում և սպառման և հումութի շուկաների, կապիտալի գործադրման շուկաների համար մղվող մրցութեան պայքարը և ավելի ու ավելի հրատապ և զարճնում աշխարհը բաժանելու համար մղվելիք համաշխարհային նոր պատերազմի վտանգը, մինչդեռ կապիտալիստական յերկրներում կապիտալիստական տոանձին խմբավորումների մրցութեանը հակայական մարտններ և կորուստներ և առաջացնում—մեղանում վող միայն մրցութեան չկա ժողովրդական տնտեսութեան առանձին ճյուղերի և առանձին ձեռնարկութեանների միջև, այլ ընդհակառակը, տնտեսութեան այս կամ այն ճյուղի զարգացումն ավելացնում և մյուս բոլոր ճյուղերի արտադրական հնարավորութեանները և պլանաչափ բարձրացնում և ամբողջ յերկրի եկոնոմիկան: Ի տարբերութեան կապիտալիստական տնտեսութեանից, տնտեսավարման մեր, սոցիալիստական ձևերը մեզ հնարավորութեան են տալիս կենտրոնացնելու մեր ուժերն ու միջոցներն այնպես, վոր վերջիններս առավելագույն ոգուտ տան ԽՍՀՄ-ի ժողովրդական տնտեսութեանը, հնարավորութեան են տալիս ուղղելու այդ ուժերն ու միջոցները մեր տնտեսական Ֆրոնտի կարեւորագույն ճակատամարտերը, մանկավրելու մեր միջոցներով և անշեղորեն բարեկամելու բանվոր դասակարգի ու գյուղացիութեան հիմնական մասսաների՝ չքավոր ու միջակ խավերի գրութեանը:

Միևնույն ժամանակ մենք տեսնում ենք, թե ինչպես կապիտալիստական աշխարհում, հեղձնտե խորացող համաշխարհային ճգնաժամն անշեղորեն սահմանափակում և համաշխարհային շուկան, առաջացնելով դրա-

նից բղխող բոլոր հետեանքները, իսկ վերջիններս նախ
և առաջ հարվածում են քաղաքի և գյուղի աղխատա-
վորին:

Ներկայումս կապիտալիստական յերկրներում կա
35 միլիոն գործազուրկ, իսկ դա նշանակում է, վոր այդ
յերկրների ազգաբնակչության 100-120 միլիոնը (հաշ-
ված ընտանիքների հետ միասին) նվաղեցրել են իրենց
առանց այն ել ցածր գնողունակութունը: Գերմանա-
կան կոնյունկտուրը ինստիտուտի տվյալներով, միմիայն
Գերմանիայում բանվոր դասակարգը, աճող դործա-
զրկութւյան պատճառով, 1930 թ. պակաս է ստացել
2 միլիարդ մարկ, այսինքն՝ 920 միլիոն ռ.: Միմիայն
Անգլիայում գործազրկութւյան շնորհիվ անգլիական
բանվորների յեկամուտն 1930 թ. 6 ամսում նվազել է
200 միլ. Փոստ-ստերլինգով կամ 2 միլիարդ ռուբ-
լով: Ինչպիսի՞ կորուստներ ունի ուրեմն Ամերիկայի
բանվոր դասակարգը, վորտեղ գործազուրկների թիվը
կազմում է առնվազը 10 միլիոն հոգի: Յեվ միևնույն
ժամանակ ագրարային ճգնաժամն էլ իր հերթին քայ-
քայում է միլիոնավոր գյուղացիներին և մանր ֆեր-
մերներին, քայքայում է մանր բուրժուազիային և ա-
վելի յե սահմանափակում շուկան:

ԽՍՀՄ-ում չարունակ աճում է ազգաբնակչւթյան
գնողունակութւյունը: Պահանջների ավելացմամբ ճե-
ծանում է նաև սպառումը: Մինչդեռ կապիտալիստա-
կան աշխարհում սահմանափակվում է արդյունաբերու-
թյան արտադրութւյունը և ուժեղ ազդեցիկ յե մղղ-
վում ցանքերի կրճատման համար, մենք աշխարհում
չլսված բայլչեմիկյան տեմպով հնգամյակն իրականաց-
նում ենք 4 տարում:

Համաշխարհային բուրժուազիան, վորը դեռ յեր-
կու տարի առաջ թերահավատությամբ և ծաղրով եր
խոսում մեր հնգամյա պլանի մասին և ֆանտազիա յեր
համարում վերջինս, յի՜շտ հարկադրված է խոստովա-
նել, վոր նա միանգամայն իրական է:

«Սոցիալիստական շինարարության հաջողութւյուն-
ները, հնգամյա պլանի հաջողութւյունները այնքան ակ-
նեղել են, վոր չեն կարող հարկադրյալ խոստովանու-
թւյուններ չկորզել կապիտալիստական աշխարհից:
Ջարդ ու փշուր յեղալ համաշխարհային բուրժուա-
զիայի այն հույսը, թե մեր Ե-ամյա պլանը կենթարկվի
Փինանսական ճախողման: Հոգս ցնդեց նրանց հույսը
մեր կուլտուրական հետամնացութւյան, կադրերի պա-
կասութւյան նկատմամբ: Հոգս ցնդեցին նրանց այն
հույսերը, վոր սովի վոսկրոտ բազուկը կտապալի մեր
պլանի կատարումը: Ջուրն ընկան նրանց հույսերը
պրոլետարիատի և միջակի դաշինքի յսկման նկատմամբ
(համադումարի՝ հնգամյա պլանի կատարման վերաբե-
րյալ բանաձեմից):

Մեր նվաճումներն այնքան մեծ են, վոր նույնիսկ
խորհուրդների յերկրի ամենափոխերիմ թշնամիները
հարկադրված են ընդունել այդ՝ չարանենդ ֆլշոցով:

Մահամերձ կապիտալիզմը սկսում է լիովին դե-
տակցել մեր առաջելութւյունները, ուստի ավելի կա-
տաղի յե դառնում միջազգային բուրժուազիայի վայ-
րենի վոռնոցը ԽՍՀՄ-ի դեմ:

Այդ ապացուցելու համար բերենք մի քանի փաս-
տեր:

Նյու-Յորկ հահանդի պատգամավորը կապիտալիզ-
մին նախազգուշացնող հետեյալ ճառն եր արտասանել
ամերիկյան պարլամենտում.

«Խորհրդային պետությունը— ասում էր նա— վորպես տնտեսապես լրիվ պլանի բազա, ամենաուժեղ զենքն է կոմունիստների ձեռքին: Ուստի նա մեծադուքն վտանգ է հանդիսանում համաշխարհային քաղաքականության և համաշխարհային դեմոկրատիայի համար: Խորհրդային պետությունը դեկադարում է յերկրի թե՛ արդյունաբերական և թե՛ գյուղատնտեսական ամբողջ ապրանքաշրջանառությունը: ԽՍՀՄ-ում մասնավոր ձեռնարկությունները զուրկ են գոյություն իրավունքից: Խորհրդային առաջնորդներն իրականացնում են տնտեսության ցուցադրական պլանը: Իմ կարծիքով, դա ամենահանդուգն պլանն է տնտեսական կյանքի ամբողջ պատմության մեջ: Այդ պլանը նախատեսում է ԽՍՀՄ-ի թե՛ ամբողջ քաղաքային և թե՛ գյուղատնտեսական կյանքի մեքենայացումն ու սոցիալիստական վերակառուցումը հինգ տարվա ընթացքում: Այդ պլանը ԽՍՀՄ-ի արդյունաբերությունն ու գյուղատնտեսությունը պետք է զարգացնի այնպիսի ուժով, վոր ստեղծի մարտական մի միավոր՝ ընդունակ մարտադու ուղղելու ամեն մի յերկրի— թե խաղաղության և թե պատերազմի ժամանակ: Նոր պատերազմը դառնալու է ձեկավորման չրջանում: Ընթացիկ տասնամյակում այդ վտանգը սպառնում է իրականություն դառնալ: Նա արդեն սկսել է բաղխել մեր արդյունաբերության դռները: Համաշխարհային ապագա մեծադուքն համաշխարհային հրդեհը համաշխարհային հեղափոխությունն է լինելու»: («Կոնգրեսիոնեկ Ռեկորդ» թերթի 1930 թ. ապրիլի 4-ի համարը):

Նախադրուշացնող նույնպիսի ձայներ են հնչում

վոչ ժխայն Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների պարլամենտում: Վերջին տարիներս հաղթանակորեն առաջ ընթացող սոցիալիզմի հանդեպ հնչող յերկյուղի այդ արտահայտությունները մենք լսել ենք վոչ ժխայն կապիտալիստական կարեւորագույն յերկրների պարլամենտական ամբիոնից, այլև մամուլի եջերից և սոցիալ-ֆաշիստական բոլոր կուսակցությունների՝ համաշխարհային կապիտալիզմի այդ հավատարիմ լակեյների ու գործակալների համագործարներում: Բուրժուական իրավակարգին մեր սոցիալիստական շինարարության կողմից սպառնացող հարաճուն վտանգի շուրջը վողբերով ե լցված նաև ամբողջ համաշխարհային բուրժուական մամուլը:

Վո՞րքան վտանգավոր է Խորհրդային Միությունը: Այսպիսի հարց է տալիս Ամերիկայում լայն տարածված «Խորքս Մեգեզին» ժուրնալը (1930 թ. մայիսի 1-ի համարում)՝ ԽՍՀՄ-ին նվիրած իր հոդվածում: «Յեվրոպան արդեն սկսել է զգալ ճնշումը— դրո՞ւմ է նա: Մինչև այժմ միմիայն Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների վրա էլին բարդում բոլոր կշտամբանքների ծանրությունը՝ Յեվրոպայի անկման համար: Սակայն վերջին ժամանակներս յեվրոպական հեռատես տնտեսություններն իրենց ուշադրությունը դարձրին Խորհրդային Միության վրա, վորի Ծամոյա պլանը ներկայումս հանդիսանում է տնտեսության սխտեմում համաձայնեցված կերպով աշխատող միակ պլանն ամբողջ ախարհում»:

Այդ «հեռատես յեվրոպական տնտեսագետները», վորոնց ջատաղալում է հիշյալ ժուրնալը, վոչնչով չեն տարբերվում Ամերիկայի «հեռատես» տնտեսագետներից:

րից և նրանց առաջնորդ՝ նախագահ Հովսեփից: Համաշխարհային ամբողջ բուրժուազական, խճճվելով նեխվող կապիտալիզմի ներքին և արտաքին հակասությունների ցանցում, յեղք ե փնտռում փակուղուց ի հաշիվ ԽՍՀՄ-ի: Ընկեր Ստալինը, Համ Կ (բ) Կ-ի 16-րդ համագումարում ԽՍՀՄ-ի և կապիտալիստական պետությունների փոխհարաբերությունների մասին իր տված դեկլացման մեջ, առանձնապես վորոշակի ընդգծել և այդ պարագան:

«Ամեն անգամ-ասել եր նա-յերբ կապիտալիստական հակասությունները սկսում են սրվել, բուրժուազիան իր հայացքն ուղղում ե ԽՍՀՄ-ի կողմը, թե՛ չի՞ կարելի արդյոք կապիտալիզմի այս կամ այն հակասությունը, կամ բոլոր հակասությունները միասին, լուծել ի հաշիվ ԽՍՀՄ-ի՞ ի հաշիվ Խորհուրդների այդ յերկրի, հեղափոխության այդ ամբողջի, վորն իր դ-յությամբ իսկ հեղափոխականացնում ե բանվոր դասակարգը և գաղութները, վորը խանգարում ե կադմակերպելու նոր պատերազմ, խանգարում ե վերաբաժանելու աշխարհը նոր ձևով, արգելք ե հանդիսանում նրանց իշխելու խորհրդային ընդարձակ ներքին շակայում»:

Յերկու սիստեմների՝ մեր, սոցիալիստական և կապիտալիստական սիստեմների հիմնական հակասությունները, վորոնք առանձնապես սուր բնույթ են ստացել մեր ապրած շրջանում, մարդկային պատմության մեջ դեռ չլսված, ընդհանուր կապիտալիստական արդի ճգնաժամի շրջանում, ունեն այն հետևանքը, վոր ներկայումս համաշխարհային բուրժուազիան այնպիսի կատաղությամբ միջադգային տնտեսական բլուրկալ ե

կադմակերպում և ռազմական արշավի յե պատրաստվում ԽՍՀՄ-ի դեմ:

«ԽՍՀՄ-ի դեմ ծրագրվող խաչակրաց արշավանքի բուն պատճառը-հայտարարում ե բացելիքաց ամերիկյան «Նեյշնլ» ժուրնալը (1930 թ. մարտի 5-ը), -Խորհրդային պետության հետզհետե մեծացող տնտեսական սպառնալիքն ե յեվրոպական առևտրին: ԽՍՀՄ-ն ի վիճակի յե ուղած գնով վաճառել («դեմպինգ») իր ապրանքներն արտասահմանում, ոտարերկրյա վալյուտա ստանալու նպատակով վորի մեծ կարիքն ե զգում... Խորհրդային կառավարությունն ինքը համոզված ե, վոր նա ի վիճակի յե արադրության ինքնաբեքի բնադավառում 40 տոկոս խնայողությունն անել՝ համեմատած մյուս յերկրների հետ, վորովհետև Խորհրդային յերկրում չկա բարձր աշխատավարձ, չկան ռեկլամի և միջնորդների ծախսեր, ինչպես և կապիտալիստական ժրջության պայմաններում անխուսափելի այլ սրարադաներ: Այդ բոլորի բացակայությունը ԽՍՀՄ-ին դարձնում ե Յեվրոպայի ուժեղ մրցակիցը: Ուստի վարմանալի չե, վոր Յեվրոպան սկսում ե պաշտպանվել, ինչպես վոր կարող ե: Յեվրոպական կապիտալիզմի առաջնորդները կարող են շնորհակալ լինել, խորհրդային իշխանությունից՝ ԽՍՀՄ-ի կրոնական անհանդուրժության համար, վորը նրանց տուիթ ե տալիս գրգռելու հավատացող աշխարհը Խորհրդային Միության դեմ»:

Բուրժուական այդ ժուրնալն այդպես, միանգամայն բացահայտ կերպով, մերկացրեց ԽՍՀՄ-ի դեմ ծրագրվող խաչակրաց արշավանքի հիմնական պատճառը: Այդ հոդվածում զգացվում ե բուրժուազիայի ամ-

բողջ ատելութիւնը դեպի խորհրդային իրավակարգը։
Յեթե մինչև այժմ համաշխարհային իմպերիալիզմի
կողմից ԽՍՀՄ-ի դեմ կազմակերպված բոլոր թշնամա-
կան յեղութիւնները, ներառյալ նաև խաչակրաց արշա-
վանքը, վիժեցին, ապա այդ բնավ չպետք է հանդիս-
տացնի մեզ, վորովհետև խորհրդային ապրանքների
արտահանման դեմ մղվող ներկայիս կամպանիայում,
վորը մեծադույն չափեր է ընդունել, մենք չենք կա-
րող համաշխարհային նոր պատերազմի վտանգ չտես-
նել, պատերազմի, վորի սուր ծայրն ուղղված է մեր
դեմ։

Զե՛ր վոր դեռ չեն մարել Խորհրդային յերկրի դեմ
զարնանը սկսված «խաչակրաց արշավանքի» արձա-
զանքները և ահա կապիտալիստական ամբողջ աշխար-
հում նոր, մեծադույն հալածանք է սկսվել Խորհրդային
Միութեան դեմ, կամպանիա յե սկսվել այսպես կոչված
«խորհրդային դեմպինգի» դեմ։ Հակախորհրդային այդ
նոր արշավանքը նույն նպատակներն ունի, ինչ վոր նա-
խորդ կամպանիան, վորը մղվում էր «ԽՍՀՄ-ի հավա-
տացյալներին բայլելիկյան դազանութիւններից
պաշտպանելու» նշանաբանով։ Համաշխարհային բուր-
ժուազիան ձգտում է ինչ գնով էլ լինի, կապիտալիս-
տական պետութիւնների միասնական ճակատ ստեղ-
ծել և տնտեսական բլոկադ կաղմակերպել մեր յերկրի
դեմ։ Նա գործի յե դրել բոլոր միջոցները, վորպեսզի
կարողանա անհրաժեշտ պայմաններ ստեղծել ռազմա-
կան ինտերվենցիայի համար, ապահովելով իր թի-
զունքն առաջիկա այն ռազմարշավում, վորն ուժեղ
թափով պատրաստում է համաշխարհային իմպերիա-
լիզմն իր համար՝ համաշխարհային գիշատչի համար

կառուցվող սոցիալիզմի ատելի յերկրի դեմ։

Համ. Կ (բ) Կ 16-րդ համագումարը տալով մեր
միջազգային գլուխն զնահատականը, առանձնապես
վորջակի ընդդէմ վերջին ժամանակվա հակախոր-
հրդային արշավների պատճառները։ Կենտրոնի հաշ-
վետութեան սովորի իր ընդունած բանաձեւում համա-
պումարն արձանագրել է.

«Իմպերիալիստական սիստեմի բոլոր հակաու-
րյունների սրումը տեղի յե ունենում ԽՍՀՄ-ի և շրջ-
քաղաքող կապիտալիստական աշխարհի միջև հակա-
սարքումների սրման հետ միասին։ Միջազգային բուր-
ժուազիայի ատելութիւնը դեպի աշխարհի միակ սրո-
ւետարական դիկտատուրայի պետութիւնը և նրա հե-
ղափոխականացնող աղբեցութիւնն արտահայտվում է
տնտեսական բլոկադ կաղմակերպելու փորձերով, խոր-
հրդային արտահանութեան դեմ նրա մղած պայքա-
րով, կրոնափոքների կամպանիայով, բուրժուական ու
սոցիալ-դեմոկրատական մամուլի կատաղի զբաղւորիչ
կամպանիայով, ԽՍՀՄ-ի դեմ ուղղված պատերազմի
սովելի ուժեղացած պատրաստութեամբ»։

Վերջին 2-3 տարում վոչ մի որ չի ընդհատվել հա-
մաշխարհային իմպերիալիզմի կատաղի հալածանքը
ԽՍՀՄ-ի դեմ։ Անդր-խորհրդային դիվանդիստական
փոխհարաբերութիւնները իղվելուց հետո հակախոր-
հրդային այդ կամպանիան անցավ մի շարք եռապներ։
Սակայն այդ կամպանիաները բոլորն էլ հետապնդում
էին միևնույն նպատակը՝ դրդել ԽՍՀՄ-ին գինված
կոնֆլիկտի, առաջ շարժել Խորհուրդների յերկրի վրա
իմպերիալիզմի մինչև ատամները գինված հրոսակա-

խմբերը, չափափակ առելի խորհրդային իշխանությունը, իսկ յեթե այդ չհաջողվի, դեթ խոչընդոտներ ստեղծել յերկրի ինդուստրացման և դյուղատնտեսության սոցիալիստական վերակառուցման դեմ:

Անգլո-խորհրդային դիվանագիտական հարաբերությունների խզումը 1927 թվականի մայիսին և Արկտի վրա կատարված հարձակումը, Ֆրանս-խորհրդային սնտեսական բանակցությունների դադարեցումը 1927 թվականի հունիսին, Ամերիկա ուղարկված մեր վոսկին դրավելու փորձերը, վոր արել էր Ֆրանսիան, ընկ. Վոյկովի սպանությունը (1927 թվականի հունիսի 7-ին), Լեհաստանում ընկ. Ռույանովի վրա կատարված մահափորձը (1927 թ. սեպտեմբերի 2-ին), Պեկինի խորհրդային լիազոր ներկայացուցչության վրա կատարված զինված հարձակումը և Շան-Հայի մեր հյուպատոսության չենքի պաշարումը, Կանտոնի հյուպատոսության չենքում տեղի ունեցած ավերը և աշխատակիցներից 5 հոգու զնդակահարումը 1927 թվականի դեկտեմբերին, Լեհաստանի խորհրդային առևտրական ներկայացուցիչ ընկ. Յելիգարովի վրա կատարված մահափորձը (1928 թվականի մայիսի 4-ին) և այլն, Անգլիայի ու Ֆրանսիայի պնդածատկությունների ղեկավարությամբ համաշխարհային իմպերիալիզմի դործած այլ պրովոկացիոն արարքները քննարկում են վերջին տարիների հակախորհրդային արշավի առաջին ետապը:

Համաշխարհային բուրժուազիան այդ բոլոր հարձակումներով և մահափորձերով աշխատում էր համբրությունից հանել մեզ, ընդհարում առաջ բերել մեր և այս կամ այն յերկրի միջև, պրովոկացիաների միջոցով պատերազմի դրդել մեզ: Պրովոկացիան չհաջողվեց:

Այդ առանձին յեղութիւններից, առանձին մահափորձերից, առանձին հարձակումներից համաշխարհային իմպերիալիզմն անցավ մեր դեմ թողարկված ռալմական յեղութիւն, ոլտադործելով չինական ռալմական շրջանները և սպիտակ-դվարդիական սպայությունը: Մեր խոռքը վերաբերում է Չին-Արեւելյան յերկաթուղու գրավմանը: Չինական իմպերիալիստները, առանց պատերազմ հայտարարելու մեզ, կատարեցին համաշխարհային բուրժուազիայի սոցիալական պատվերը, կենսորոնացրին իրենց գործերը և սպիտակ-դվարդիական շրջաններն իրենց պրաված Չին-Արեւելյան յերկաթուղու մի մեր սոսմանողիւում և մի շարք հարձակումներ գործեցին իմպերիալիզմի վրա: Դա ինչո՞ւ հուրդներ յերկիրը սկիւնով շոշափելու մի ուղղակի փորձ էր, դա հարաճուն հակախորհրդային արշավի յերկրորդ ետապն էր:

Երանգ այդ խաղն ևս տամուլ տվին: Համաշխարհային իմպերիալիզմի հաշիվները սխալ դուրս յեկան:

Մեր քաջարի Հեռափոր Արեւելյան կարմիր բանակը, իսկական բայշելիկյան զսպմածություն և մարտունակություն ցուցաբերելով, վճռական հակահարված տվեց չինական սպիտակ բանդիտներին: Համաշխարհային իմպերիալիստներին չհաջողվեց վոշ պատերազմի դրդել մեզ, Չինաստանի դեմ, վոշ իմպերիալիզմի դեմ ռալմական յերկրի յարշավի վերածել այդ պատերազմի, վոշ եւ «միջնորդի» դեր խաղալ այլ պատերազմի: Չինական միլիտարիստները հարկադրված էին ընդունել մեր պայմանները և վերականգնել Չին-Արեւելյան յերկաթուղու կոնֆլիկտից առաջ ղոյություն ունեցող կարգը:

Հակախորհրդային արշավի յերրորդ ետապը, վերը համարյա դառնադիպում է վերահիշյալ խմայերիալիտական արկածի վախճանին, վերաբերում է այն շրջանին, յերբ կապիտալիստական աշխարհում զարգացել ու խորացել եր տնտեսական ընդհանուր սուր ճգնաժամը: Դա համաշխարհային խմայերիալիզմի ուժեղ ահտիվուիզյան ետապն եր, ահտիվուիզյան, վոր ցուցաբերվում եր կապիտալիստական բոլոր յերկրներից միջազգային հակախորհրդային բոլի ստեղծելու ուղղությամբ:

1930 թվականի դարձանը կրոնավորները կիրառած «խաչակրաց արշավանքը», ինչպես և ներկայումս խորհրդային արտահանության դեմ ծավալվող միջազգային արշավն առանձնապես ցայտուն կերպով բնորոշում է այդ շրջանը, յերբ համաշխարհային դիշատիչները Խորհուրդները յերկրի դեմ իրենց դործած առանձին յելույթների սխառածից անցնում են ԽՍՀՄ-ի դեմ տնտեսական պատերազմի պլանաչափ տնտեսական ֆրոնտ կազմակերպելու աշխատանքին՝ մեր յերկիրը բոկադի և ինտերվենցիայի յենթարկելու նպատակով:

Այդպես կոչված «խորհրդային դեմպինգի» դեմ մղվող կամպանիան, չնայած նրա ամբողջ անհեթեթության (ինչպես կտեսնենք քիչ հետո), այդպիսով հանդիսանում է մեր թշնամիների ծրագրած ստրատեգիկ յելույթը ԽՍՀՄ-ի սոցիալիստական շինարարության դեմ, աշխարհի միակ պրոլետարական դիկտատուրայի պետության հեղափոխականացնող ազդեցության դեմ:

ԻՆՉ Ե «ԴԵՄՊԻՆԳԸ»

«Խորհրդային դեմպինգի» առապելը բոլի մի վարադույր է ԽՍՀՄ-ի դեմ պատրաստվող ռազմական արշավի համար: Ի՞նչ է դեմպինգը և ինչու հատկապես այդ ժողն և ընտրել համաշխարհային բուրժուազիան ներկա պահին՝ իր ռազմական նախապատրաստությունները սքողելու համար: Դեմպինգ խոսքը հայերեն բառացի նշանակում է ճանապարհից դեն դշելը՝ վերացնելը: Համաշխարհային առևտրի մեջ այդ անդալիստ բառը նշանակում է սպրանքների վաճառումն արտատահմանյան չուկայում ավելի եման գնով, քան ներքին չուկայում: Դեմպինգը մրցության պայքարի հին, ամենազործածական միջոցն է, վորը լայնորեն կիրառվում եր և կիրառվում է կապիտալիստական բոլոր յերկրներում:

Դեմպինգն առանձնապես լայն չափով են դործածում կապիտալիստների ներկայիս մոնոպոլիստական այլ խմբավորումների դեմ իրենց մղած պայքարում: Կապիտալիստներն առավելազույն չափով բարձրացնելով գներն իրենց յերկրի սոցիալիզմի համար սովորաբար հնարավորություն են ստանում ապրանք արտահանել մյուս յերկրները՝ ավելի եմա նգնով՝ այդ յերկրների արդյունաբերության քաջայայտ նպատակով: Ներանք սովորաբար դեմպինգի միջոցն առաջած վնասները ծածկում է առևտրի յերկրի վոր ստանում են

իրենց յերկրի սպառնդի հյուսիս ծծելով: Վորպեսզի կարողանան հեշտութեամբ գլուխ բերել այդ, նրանք իրենց կառավարութեան միջոցով սահմանում են բարձր մաքսեր, իրենց ներքին շուկայում պաշտպանում են իրենց ոտաբերկրյա մրցությունից և դրանով իսկ յերկրում, դնելի ասպարիզում, հաղնում են տեր ու տիրական:

Կարիք կա՞ խոսելու, թե վորքան անհեթեթ և վորքան ունդողնելի յին առևտրի այդ յեղանակները մեզ համար: Մեր տնտեսավարման ձեւերը պլանային են: Մենք վոչ միայն պլանաչափ ենք արտադրում ապրանքը մեր յերկրում, այլև պլանաչափ բաշխում ենք: Մենք ընավ համակրանք չենք տածում կապիտալիստական աշխարհին, վոր մեր ապրանքներն ինքնարժեքից պակաս վաճառենք նրանց, վորովհետև այդ կնշանակեր, վոր մենք համաշխարհային դիշառիչներին տալիս ենք ապրանք արտադրելու համար մեր դործադրած աշխատանքի ու ծախսած միջոցների մի մասը:

Մենք անչեղերոն պայքարում ենք ինքնարժեքն իջեցնելու համար, վորպեսզի մի կողմից լրացուցիչ միջոցներ ստանանք յերկիրն ինդուստրացնելու և դյուղատնտեսութեանը սոցիալիստական վերակառուցման յենթարկելու համար, իսկ մյուս կողմից՝ վորպեսզի սպառողների հիմնական մաստան՝ իՍՉՄ-ի աշխատավորները, կարողանան ավելի-եծան դնով ստանալ ապրանքը, վորպեսզի դրանով իսկ բարձրացնեն իրական աշխատավարձը: Յեւ յեթե մեր ապրանքները համաշխարհային շուկայում մրցունակ են դուրս գալիս, ապա այդ տեղի յե ունենում վոչ թե այն սրտառուով, վոր մենք գրադվում ենք դեմպինգով, այսինքն՝ ապրանքը վա-

ճառում ենք ինքնարժեքից ցածր՝ դնով, վնասով, այլ այն սրտառուով, վոր տնտեսավարման մեր ձեւերն, աշխատանքի մեր սխառմը, համեմատած կապիտալիստականի հետ, հսկայական առավելություններ ունի: Մենք միջոցներ չենք ծախսում ռեկլամի վրա, մենք կորուստներ չունենք տնտեսութեան առանձին հյուղերի և առանձին ձեռնարկությունների մրցումից, վորովհետև մեզանում մրցություն չկա: Մենք դուրս վորնդեցինք դործարանատեղերին և կալվածատեղերին, վորոնք պլոկում ելին շահույթի առյուծի պատառը. մեզ մոտ արտասովոր ռոճիկներ չեն տրվում ձեռնարկությունների դիրեկտորներին և հիմնարկների ղեկավարներին, մենք հողատար տնտեսներ ենք և դաժանորեն կռվում ենք ամեն տեսակ շռայլությունների ու անտնտեսավարութեան դեմ. մեզանում գոյութուն չունի գերարտադրութեան անարխիա: Տնտեսավարման մեր ձեւերը նույնիսկ այժմ, յերբ մենք դեռ գտնվում ենք յերկրի ինդուստրացման և դյուղատնտեսութեան սոցիալիստական վերակառուցման պրոցեսում միայն, արդեն իսկ մեզ հնարավորություն են տալիս համայն աշխարհի առաջ ցուցադրելու մեր առավելութունները, վորով բարձրացնում ենք բանվոր դասակարգի և դյուղացիութեան հիմնական մասսաների բարեկեցությունը և վոչ թե գերշահույթ ենք ստեղծում մի բուն շահագործողների համար:

Մեր արտահանութեան նկատմամբ «դեմպինգ» բառը վոչ այլ ինչ է, յեթե վոչ մի մանյովը համաշխարհային իմպերիալիստների կողմից, վորոնք այդ միջոցով փորձում են իրենց յերկրի ապրանքակութեան առաջ արգարացնել իրենց արտադրութեան անարխիան,

իրենց անսխառնութիւնը: Համաշխարհային բուր-
ժքազիտան «խորհրդային դեմպիւնգին» վերաբերյալ իր
կեղծավոր աղաղակներով փորձում է համաշխար-
հային ճշմարտանի պատասխանատվութիւնը բարդել
նորհուրդներ յերկրի վրա, ապացուցել—վստեղ հը-
նարավոր է և վերադառնալ հաջողվի:—Վոր չքափորո-
թիւնն ու գործադրութիւնը, քաղաքների և գյուղերի
միլիոնավոր մասսաների սովը, Սերվիլիի դադութային
ժողովուրդների ստրկացումը—այս բոլորն իբրեւ թե
տեղի չեն ունենում վոչ թե «մարդասեր» հասարակար-
ների մեղքով, այլ «քաղաքակրթութեան և դեմոկրա-
տիայի կործանիչների» բայցեմիկներին մեղքով և «ան-
բաւերիչ» խորհրդային մրցութեան» պատճառով:

«Խորհրդային դեմպիւնգի» առասպելը վոչ այլ ինչ
է, յեթե վոչ «խառնակաց արշավանքի» նոր հրատարա-
կութիւնը: Դա այն պատճառն է, Վորի վրա ԽՍՀՄ-ի
դեմ ծրագրով ուղղման ինտերվենցիայի նախաձեռ-
նողները՝ իմպերիալիստական Զբաղմաբանի դիւսպորտ-
թիւնը, աշխատում են խառն և փոքր կապիտալիստա-
կան պետութիւնների միասնական բլոկ կերտել մեր
դեմ:

«Խորհրդային դեմպիւնգի» առասպելը հերթական
մի փորձ է ԽՍՀՄ-ի դեմ տնտեսական բլոկ ստեղծելու
և դրանով իսկ հարված հասցնելու հնգամյակի իրակա-
նացմանը:

Տնտեսական բլոկադը համաշխարհային պատե-
րագմի ժամանակ իմպերիալիստներին փորձած կոշի-
ղներն է մի պետութեան դեմ, Վորի կողմն ուղղված է
նա: Բաւական է վերհիշել Գերմանիայի մեկուսացումը,
Վոր կիրտուել էին գաշնակիցները պատերազմի տարի-

ներին, վոյպեզի հասկանալի լինի, Վոր այդ յերկրի
դեմ նրանց սահմանած բլոկադան նպատակ ունէր զըր-
կել նրան մարտունակութիւնից: Փաղաքացիական պա-
տերազմի ժամանակ Խորհրդային Ռուսաստանի դեմ
կաղմակերպված տնտեսական բլոկադով համաշխար-
հային իմպերիալիզմը փորձում էր հասնել մեր վերա-
բերմամբ ևս նույն նպատակին: ԽՍՀՄ-ի աշխատա-
վորները շատ լավ են հիշում այդ բլոկադը և նրա նա-
խաձեռնողներին՝ Զբաղմաբանի, Սնդիկատի և Հյուսի-
սային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների իմպերիա-
լիստներին: Այդ շատ լավ են հիշում նաև բոլոր յեր-
կրներին բանվորները: Կապիտալիստներին չի հաջողվի
«խորհրդային դեմպիւնգի» առասպելով, խորհրդային
արտահանութեան դեմ ծաւալված արշավով, թագցնել
ԽՍՀՄ-ի դեմ պրոլիտարիատի զստակարգային թշնա-
միների կողմից պատրաստվող այդ նոր պատերազմի
բուն իմաստը:

Կապիտալիստական ամբողջ սիստեմի անկումային
վիճակի, նեխվող, մահամերձ դալարումներով բռնված
կապիտալիզմի դեմ-հանդիման կանդնած է սոցիալիզ-
մի հաղթական քայլերով առաջ ընթացող չինարարու-
թիւնը: Կապիտալիստական ամբողջ աշխարհում արն-
տեսական ճշմարտան առաջ է բերում հեղափոխական
շարժման ամենալայն ալիք, Վորը պնդով ավելի ու
ավելի սպառնալից է դառնում: Համաշխարհային իմ-
պերիալիստներին չի հաջողվի «խորհրդային դեմպիւն-
գի» հեթանոսներով մոլորեցնել բանվորական մասսանե-
րին և քայքայված չքափոր դիւսպորտիցիւթիւնը, չի հա-
ջողվի համոզել նրանց, թե խորհրդային արտահանու-
թիւնը հանդիսանում է կապիտալիստական աշխարհի

աշխատավորութեան չբաժնորութեան և թշվառութեան
հիմնական պատճառը:

«Խորհրդային դեմպլինգի» առասպելը կմերկացվի
և արդեն մասամբ մերկացվել է այնպես, ինչպես ժա-
մանակին մերկացվել էր կրոնավորներին կամպանիան և
ԽՍՀՄ-ի դեմ ուղղված «խաչակրաց արշավանքը»:

ԻՐԵՆՑ ՄԵՂԲԸ ՈՒՐԻՇԻ ՎԶԻՆ

Այժմ ավելի քան յերբևիցե պարզ է, վոր 1914—
18 թվականների համաշխարհային պատերազմը սոսի-
ալիզմին ետապն եր իմպերիալիստական համաշխարհա-
յին ընդհարումների: Դրանից հասկանալի չէ, թե ին-
չու ախարհի բաժանումն ավարտելու անգոր իմպե-
րիալիստական բուրժուազիան, պատերազմը վերջանա-
լուց հենց անմիջապես հետո, կանգնեց նույն հարցերի
ստաջ, վորոնք ծնել էին համաշխարհային սպանդը:

Դեռ նոր էին գաղափարել զոդանջելուց 4-ամյա պա-
տերազմից հետո խաղաղությունն ավետող զանգերը,
յերբ իմպերիալիստական գլխավոր պետութայունների
մրցությունն ու հակամարտությունը բոցավառվեց նոր
ուժով և այս անգամ միանգամայն նոր պայմաններում,
վորոնք արդյունք էին փոխված համաշխարհային
եկոնոմիկայի:

Մինք կանգ չենք առնի պատերազմից հետո իմպե-
րիալիզմի անցած ետապների վրա, մատնանչենք մի-
այն, վոր հետպատերազմյան կապիտալիզմի ընդհանուր
հղնաժամի ներկա չրջանը միջազգային հակասություն-
ների այնքան սրված ետապն է, վոր ավելորդ է համե-
մատել նրանց սրությունը նախորդ տարիների հակասու-
թյունների սրության հետ:

Այժմ ավելի, քան յերբևիցե խորացել և սրվել են
համաշխարհային գիշատիչների շահերի հակասու-

թյունները և նրանց փոխադարձ պայքարը սպառնա-
նու հումուրով շուկաների համար, կապիտալի դործա-
դրման շուկաների համար: Այժմ ամենի, քան յե-
րեմիցե սրվել են առանձին խմբերի խախտական պետու-
թյունների և դադուխային ու կիսադադուխային յե-
կընների ընդհարումները: Ներկայումս ծայրահեղ լար-
վածության է հասնում բուրժուազիայի և բանվոր դա-
սակարգի պայքարը բոլոր յերկրներում: Ինչպես ասա-
ցինք, առանձնապես ցայտուն և սուր կերպով արտա-
հայտվեց տնտեսավարման արդի յերկու սիստեմների՝
աճող սոցիալիստական և նեխվող կապիտալիստական՝
սիստեմների հակամարտությունը:

Մեր նպատակը չէ մանրամասն վերլուծման յեն-
թարկել միջազգային դրությունը, ինչպես և մանրա-
մասն վերլուծել կապիտալիզմի արդի ընդհանուր ճգնա-
ժամի պատճառները: Մենք կմատնանշենք միմիայն այն
մոմենտները, վորոնք ողտադործում և կպերիպիու-
տական բուրժուազիան, վորձելով արդարացին արտա-
դրության կապիտալիստական սիստեմի անարխիան,
բողարկելով իր գիշատիչ դիտավորությունները «խոր-
հըրդային դեմպինգին» վերաբերյալ կեղծավոր աղա-
ղակներով:

Կապիտալիստական ամբողջ աշխարհն համալիւծ
ներկայիս տնտեսական ճգնաժամը գերարտադրության
ճգնաժամ է: Հետպատերազմյան շրջանում համաշխար-
հային շուկաների աճման տեմպը զգալի չափով հետ է
մնում մինչպատերազմյան շրջանի աճման տեմպից,
այնինչ՝ ապրանքների և գյուղատնտեսական մթերք-
ների համաշխարհային արտադրությունը զգալիորեն

գերազանցում է այն քանակից, վորն ընդունակ է քա-
ղաղել համաշխարհային շուկան:

Բայց առանձնապես բնորոշ է կապիտալիստական
աշխարհում տեղի ունեցած ստրուկտուրային փոփո-
խությունը: Համաշխարհային եկոնոմիկայի ծանրու-
թյան կենտրոնն անցել է Հյուսիսային Ամերիկայի
Միացյալ Նահանգներին: Համաշխարհային շուկանե-
րում առաջին դերը խաղացող Անգլիան հարկադրված է
ստաջնությունը գիջել իր ավելի ուժեղ մրցակցին: Հա-
մաշխարհային պատերազմի տարիներին դադութային
յերկրները վրա գրին ինդուստրացման ուղին և զգա-
լի չափով ընդարձակեցին իրենց սեփական արդյունա-
բերությունը: Քայքայված և աղքատացած Յեվրոպան
զգալիորեն կորցրել է իր գնդունակությունը: Համաշ-
խարհային սպորանքաշրջանառության նախկին ամբողջ
սիստեմը փոխվել է շնորհիվ Յեվրոպայի վերա-
ձեվման, շնորհիվ յեվրոպական կոնտինդենտի
տերիտորիայի վրա բազմաթիվ պետությունների
ստեղծման, վերջապես, շնորհիվ այն հանգաման-
րի, վոր աշխարհիս մի վեցերորդ մասը՝ Խորհուրդնե-
րի յերկիրը, Հոկտեմբերյան հեղափոխության հետե-
վանքով, դուրս է յեկել կապիտալիստական տնտեսու-
թյան ամբողջ սիստեմից:

Յեթե կապիտալիզմի համեմատաբար կայուն շըր-
ջանում, այն շրջանում, յերբ Հյուսիսային Ամերիկայի
Միացյալ Նահանգները պարծենում էին իրենց «ճաղի-
ման» դարադլիտով, այն շրջանում, յերբ սոցիալ-ֆա-
շիստները և նրանց հետ միասին կոմունիզմի բոլոր ու-
նեղատները, թմբկահարում էին «կազմակերպված
կապիտալիզմի» «արժանիքների» մասին, խորը հակա-

սություններ կային ապրանքների արտադրութեան աճման և շուկաների տարողութեան միջև, ապա կարելի չէ լրիվ պատկերացնել, թե վորքան են սրվել այն հակասությունները և մրցութեան պայքարը, վորոնք առաջ են դալիս ներկայումս արդի տնտեսական ճգնաժամի բազայի վրա:

Ճերկա ճգնաժամը—ասել եր ընկ. Մովսիսովը ՀԱՄ. Կ. (բ) Կ.—ի 16-րդ համագումարում իր տված դեկլարացիան մեջ—առանձնապես ուժգնորեն զերպրոտեկցիոնիզմի յե մղում կապիտալիստական յերկրները: Պրոտեկցիոնիստական տենդենցների աճումն յերեվան և դալիս ամենուրեք: Այդ ուղիով են ընթանում վոչ միայն յերկրորդական կապիտալիստական, այլև ամենահզոր կապիտալիստական յերկրները: Բնորոշ և, վոր Ամերիկան առաջինը վոտք դրեց պրոտեկցիոնիստական մաքսերն ել ավելի բարձրացնելու ուղին: Այդտեղ վերջերս վորոշում և ընդունվել՝ բարձրացնել գյուղատնտեսութեան մթերքների, գունավոր մետաղների և քիմիական արդյունաբերութեան ապրանքների մաքսերը:

Մաքսերի այդ նոր բարձրացումը հասնում և 30-35 տոկոսի: Չնայած վոր Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների այդ վորոշման դեմ բողոքեցին ամերիկյան շուկայով շահադրդոված 34 պետություններ և չնայած վոր Ամերիկայի հաղաբից ավելի տնտեսագետներ անսպասակաճարմար եյին համարում այդ միջոցը,—այնուամենայնիվ մաքսերի բարձրացումն ընդունվեց: Ի պատասխան դրան, հակամիջոցների յե՝ ձեռնարկում նաեւ մյուս պետությունները՝ Կանադան, Ֆրանսիան և այլ պետություններն արդեն բարձրացրել են իրենք մաքսերը:

Այս խոսքերն արտասանվել են 1930 թվականի հուլիսի սկզբներում: Դեռ մի քանի ամիս ել չի անցել և ահա մաքսային պատերազմը դարձել և գնալով սրբավող մրցութեան պայքարի արտահայտման ամենացատուն ձեւերից մեկը իմպերիալիստական աշխարհի յերկրներում: Մաքսային այդ պատերազմի ուժեղացումն արտացոլում և ներկա ճգնաժամի ամբողջ խորությունը, համաշխարհային կապիտալիստական տնտեսութեան ամբողջ լարվածությունը: Այդ մաքսային պատերազմն իր հերթին վկայում և իմպերիալիստական հակասությունների ներկա աստիճանի մասին, հակասությունների, վորոնք կուսում են աշխարհի բաժանման համար մղվելիք վերահաս իմպերիալիստական պատերազմը:

Մաքսային պրոտեկցիոնիզմը հանդիսանում և ներքին շուկան պաշտպանելու հին միջոց, վորի նպատակն և բարձրացնել այնտեղ գները և հնարավորություն ունենալ եժանացրած գներով այլ յերկրներ նետել սեփական ապրանքը: Սակայն յեթե արդեն անցյալում պրոտեկցիոնիզմը հանդիսանում եր յերկատյրի սուր, ապա ներկայիս համաշխարհային ընդհանուր տնտեսական ճգնաժամի պայմաններում, մաքսային սուրքերն անզուր հանդիսացան բարձր պահելու գները ներքին շուկայում, անզուր հանդիսացան դուրս բերելու կապիտալիզմը փախուղուց:

Մենք վերև մատնանչեցինք Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների պրոտեկցիոնիզմը: Ամերիկյան կառավարութեան ներմուծած գյուղատնտեսական մթերքների պրոտեկցիոնիստական սուրքերը պաշտպանեցին արդյոք այդ յերկրի հացի գները հե-

տաղա անկումից: Դրա մասին դատելու համար մի քանի թվեր բերենք Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում ցորենի դեների փոփոխման մասին (մի բուշելը¹⁾ դիրը ցենտով):

1930 թ. հունվար 118

1930 թ. հոկտեմբեր 71

Ինչպես տեսանք, մաքսային բարձր տուրքերը չիրկեցին Մանիտոբի հիանալի ցորենը դեների անկումից: Մաքսային արդելակներն անդոր հանդիսացան համաշխարհային աղբարային ճգնաժամի հանդեպ, վորն առաջ է բերում վոչ միայն հացի դեների անկում, այլև լուրջ խնդրում կապիտալիստական յերկրների քայքայվող դյուղացիական մասսաների մեջ: Այդ դժգոհությունն ավելի ու ավելի սղառնայից է դառնում: Ամբողջ աշխարհի և Արևելիքի դադուխային ժողովուրդների մեջ հեղափոխական շարժման աճման հետ միասին, քայքայվող դյուղացիների մեջ սեղի ունեցող խրմորման մեջ ուղղակի վտանգ է թագնված դոյություն ունեցող կապիտալիստական հասարակության համար:

Ահա թե վորտեղ են թաղված «խորհրդային դեմոկրիտ» վերաբերյալ վորոնցի բուն արժատները:

Չնայած պրոտեկցիոնիստական մաքսերին, համաշխարհային շուկայում դեները դեպի ցածր են իջում: Այդ տեղի յե ունենում այն պատճառով, վոր հացի համաշխարհային արտադրությունը դժայիորեն ավելի յե համաշխարհային պահանջից: Այդ յերևում է հետևյալ տվյալներից:

Յորենի համաշխարհային արտադրությունը (բաց առյալ իՍՏՄ-ն), չնայած վոր արդեն յերկու տարի

չարունակ կապիտալիստական մի շարք յերկրներում ագիտացիա յե մղվում ցանքսերի կրճատման համար, այս տարի անցյալ տարվանից շատ ավելի բարձր է: Համաշխարհային շուկաներն արտահանողներին չողենց նաև այս տարվա չոր յեղանակը, վորի վրա այնքան հուշա է յին դրել: Հոտի աղբարային ինտուիտուի պաշտոնական տվյալների համաձայն, այս ապրի ցորենի արտադրությունը հասել է 970 միլիոն կվինտալի¹⁾ ախինքն 50 միլիոն կվինտալ ավելի, քան անցյալ տարի:

Ինչպես յերեմում է այս տարի ամբողջ աշխարհում դոյություն ունեցող ցորենի ավելցուկներին վերաբերյալ տվյալներից, վոր հրապարակված են մեր մամուլում, այդ ավելցուկը մոտ մեկ է կես անգամ ավելի յե անցյալ տարվա ավելցուկից: Մակայն անցյալ տարի այդ ավելցուկն այնքան մեծ էր, վոր յր ամբողջ ծանրությամբ ճնշում էր համաշխարհային հացի դեները: Այս տարի ցորենի համաշխարհային ավելցուկը կազմում է 159 միլիոն կվարտեր²⁾, վորից 108 միլ. կվարտերը կազմում է ընթացիկ տարվա ավելցուկը և 51 միլիոն կվարտերն անցյալ տարվա մնացորդը: Իսկ ցորենի համաշխարհային ամբողջ պահանջը Յևրոպայում կազմում է 79 միլիոն կվարտեր, վոչ յեվրոպական յերկրներում՝ 15 միլիոն կվարտեր, և ընդամենը 96 միլիոն կվարտեր:

Այս տվյալներն առանձնապես ցայտուն կերպով վրկայում են համաշխարհային դյուղատնտեսության աղբած ճգնաժամի մասին: Դրա պատճառն է համաշխար-

¹⁾ Մի կվինտալը հավասար է մի ցենտների կոմ 100 կիլոգրամի:

²⁾ Մի կվարտերը հավասար է 11,3 կիլոգրամի:

^{*)} Մի բուշելը կազմում է մոտ 24 կիլոգրամ:

Հային դյուղատնտեսության արտադրության անար-
խիան: Այդ բոլորից հետո արտադրող և կեղծավոր փորձ
և հայտարարել, թե ԽՍՀՄ-ն, վերը 1928 թվականին
արտադրին չուկա յե հանել ցորենի համաշխարհային
արտահանության միմիայն 0,007 տոկոսը, իսկ այս
տարի, ավելի ճիշտ՝ այս աշնանը, միայն վերսկսել և
քիչ թե շատ զգալի քանակությամբ իր հացի արտա-
հանումը, — վորեն չավելի կարող և պատասխանատու
լինել համաշխարհային հացի դենրի անկման համար:
Նման հեքիաթներին կարող են հավատալ կապիտալիս-
տական յերկրների ազդարնակության ամենահետամը-
նաց, անիրազեկ խավերը: Մինչպատերազմյան չըջա-
նում զարական Խուսապտանն արտահանում էր համաշ-
խարհային չուկա հանլող ամբողջ ցորենի $\frac{1}{4}$ (24,8 տո-
կոսը): Բայց այն ժամանակ վոչ վոք չեր աղաղակում
սուսական հացահատիկային դեմպլինգի մասին:

Դրա պատճառն այն և, վոր խորհրդային հացահա-
տիկային «դեմպլինգի» մասին աղաղակելով, համաշ-
խարհային բուրժուազիան փորձում և թաղցնել թե՛ իր
դեմպլինգային սպերնցիաները և թե իր խմպերխա-
տական պատրաստությունները Խորհուրդների յերկրի
դեմ ուղղված նոր ինտերվենցիայի համար:

Վերցնենք նույն այդ Հյուսիսային Ամերիկայի
Միացյալ Նահանգները: Միթե չիտական չուկան ներ-
կայումս առասպելորեն եփանալին ցորենով հեղեղող
այդ յերկրի դեմ չե՞, վոր բողոք և բարձրացել Չինա-
տանում: Ինչպես հաղորդում է Շանհայում լույս տես-
նող անգլիական «Նորդ չայնա դեյլի Ոլդ» թերթը,
հոկտեմբերի սկզբներին չինական մի շարք նահանգների
գյուղական համայնքների 500 ներկայացուցիչներ իրենց

կառավարությունից պահանջել են վճարար պայքար
մղել ամերիկյան հացահատիկային դեմպլինգի դեմ:

Միանգամայն ստուգված տվյալների համաձայն,
Ամերիկան 1930 թվականին իր հացն արտահանել և ինք-
նարժեքից մոտ 30-40 տոկոս ցածր գնով, ընդ վորում
այդ ինքնարժեքի մեջ չեն մտցված առեվտրական և
վերադեր ծախսերը, չեն մտցված փոխադրության
ծախսերը: Ինչո՞ւ ուրեմն համաշխարհային բուրժուա-
կան մամուլը, ու նախ և առաջ ամերիկյանը, այդքան
նախանձախնդրությամբ լուծյան են մատնում ամե-
րիկյան այդ կատաղի հացահատիկային դեմպլինգը:

Մեր հացը միանգամայն մրցունակ և նույնիսկ
այժմ: Մեզ մոտ ԽՍՀՄ-ում չկան այն վերադեր ծախ-
սերը, վորոնք դյուղութուն ունեն կապիտալիստական
յերկրներում: ԽՍՀՄ-ում հացի մթերումը գտնվում և
պետության ձեռքին: Մենք կապիտալիստական յերկրը-
ներն արտահանում ենք մեր հացի միայն ավելորդ
մասը: Մենք կարգավորում ենք ներքին պահանջը,
սպառումը և պլանայնորեն հայթայթում ենք ազգա-
րնակությանը: Մեզ մոտ ԽՍՀՄ-ում չկա հողային ռեն-
տա, վորը թանգացնում և հացի արտադրությունը:
Մեզ մոտ սպեկուլյատիվ տոկոսներ չեն դրվում գյու-
ղատնտեսությանը տրվող վարկերի վրա, բայց չե՞ վոր
սպեկուլյատիվ տոկոսները ստրկացնում են կապիտա-
լիստական յերկրների դյուղացիներին և Փերմերներին:
Մեզ մոտ ԽՍՀՄ-ում չկան հացի գինը սպեկուլյացիայի
ստարկա դարձնող բորսային մակերևոր և արտահանող
Փերմաներ: Մեզ մոտ ասպարեզ չկա ցորեն գնողների
և վերավաճառողների սպեկուլյատիվ դործողություն-
ների համար, իսկ չե՞ վոր կապիտալիստական աշ-

խարհի յերկրները լի յեն նրանցով: Յե՛վ հարկավ մենք ինքներս ամենից քիչ ենք շահագրգռված մեր հացի ինքնարժեքից ցածր գնով վաճառելու:

Վոր այդ աշխարհն է, ցույց են տալիս հետեւյալ տվյալները:

«Համառ» գործակալութեան Մարտելում հրատարակվող «Մոխային տնտրական բյուլետենի» հաղորդագրութեամբ¹⁾, Սև ծովի նախահանգիսաններից արտահանված խորհրդային հացի գինը Մարտելում, 1930 թվականի հոկտեմբերի 10-ին, ավելի բարձր էր, քան մերձդանուբյան հացի գինը: Մինչդեռ մեր հացը առ 10-ն հոկտեմբերի (30 թ.) Մարտելում գնահատվում էր 110-115 անգլիական չիլլինգ մի տոննը, մերինի հետ համասար փութի ունեցող ուսմիկական հացի տոննը վաճառվում էր 111 չիլլինգի: Ո՞վ է ուրեմն կիրառում գեմպլինդը:

Համաշխարհային բուրժուազիան խորհրդային արտահանութեան դեմ իր մղած պայքարում նախ և առաջ հարվածում է արտադրամասում խորհրդային ապրանք սպառողների շահերը: Ուստի, զարմանալի չէ, վեր անգլիական մամուլը, ինչպես հաղորդել էր «Խղվիտալայի» թղթակից ընկ. Ջեմկինսը, լուսթյան մասնեց Արեմբելյան Անգլիայի ազարակատերերի պատասխանն այն հարցին, թե ի՞նչ վերաբերմունք են ցույց տալիս նրանք մեր հացամթերքի ներմուծմանն Անգլիա: Պարզվեց, վոր հարցում ստացած ազարակատերերի գերակշռող մեծամասնությունը (94 տոկոսը) հաղորդել է իր գրական վերաբերմունքը մեր հացամթերքի ներմուծ-

¹⁾ Տես մեր կենտրոնական մամուլում առևտրի մոզկանի տեղակալ ընկ. Ս. Գ. Ռոզենհոլցի գրույցը:

մանն Անգլիա, մասնանշելով, վոր այդ ներմուծումը մե՛ծ ոգուտ է տալիս նրանց:

Այն, ինչ վոր ասացինք հացի արտահանութեան մասին, նույնչափ վերաբերում է նաև մեր արտահանութեան մյուս առարկաներին: Կապիտալիստական աշխարհը վոչ մի բույն չպետք է մոռանա, վոր մենք վոչ միայն արտահանում ենք մեր ապրանքը, այլև ներմուծում ենք մեր յերկիրը մեղ համար անհրաժեշտ մեծ քանակութեամբ արտադրութեան գործիքներ ու մեքենաներ և ամեն տեսակ նյութեր շինարարութեան համար, ինչպես և զգալի քանակութեամբ հումույթ՝ մեր արդյունաբերութեան համար: Չե՞ վոր միմիայն 1928-29 տնտեսական տարում Անգլիայից մենք ներմուծել ենք 44,3 միլիոն ուրբուռ ապրանք, Ամերիկայից՝ 152,9 միլիոն ուրբուռ, Գերմանիայից՝ 188,4 միլիոն ուրբուռ, Ֆրանսիայից՝ 30,4 միլ. ուրբ. ապրանք: Իսկ 1929-30 տարում զգալի չափով ավելացել է մեր ներմուծումը:

Համաշխարհային ամբողջ շրջանառութեայն մեջ մեր արտահանումը կազմում է ընդամենը մոտ 2,2 տոկոս:¹⁾

¹⁾ Գերմանիայի պաշտոնական վիճակագրական որդան՝ «Վերաշաֆթ ունդ ստատիստիկ» ժուրնալի 1930 թ. 15-րդ համարի տվյալներով, 1930 թվականի առաջին յեռամսյակում արտահանումը կազմել է՝

Ռեզրուպական 25 յերկրներում	14,7	միլիարդ գերմ. մարկ
Անգլիայի 25 յերկրներում	12,1	» » »

Ընդամենը 36,8 միլիարդ գերմ. մարկ:

Նույն ժամանակամիջոցում ԽՍՀՄ արտահանել է 606,2 միլիոն գերմանական մարկ, վոր կազմում է 30 յերկրի ընդհանուր արտահանութեայն 2,22%-ը:

«Դեմպինգ»-ի առասպելը-2

Մի թե կարելի չե շարունակել այն զրպարտութեանը, թե մեր արտահանումը համաշխարհային ճրճնաժամի հիմնական պատճառն է:

Այդպես աղաղակողներն իրենք են զբաղված դեմ-պիմիզով: Լեհաստանը Լատվիային կերոսին է վաճառում 100 կիլոգրամը 11 լատ 30 սանտիմով, իսկ իր յերկրում, Լեհաստանում այդ կերոսինը վաճառվում է 28 լատ 20 սանտիմով, այսինքն՝ մոտ յերկու և կես անգամ թանկ: Գերմանիան Ֆրանսիայի շուկաներում պարարտացման համար աղուտ է վաճառում ցննտները՝ 5 մարկով, իսկ իր յերկրում, իր գյուղացիներից նույն քանակի համար գլլում է 12 մարկ: Ֆինլանդիան իր տեքստիլ սպրանքները Լատվիայում վաճառում է 15-20 տոկոս ավելի եժան, քան իր ներքին շուկայում: Չեխո-Սլովակիան իր վոտնամաններն արտասահմանում 12 տոկոսով ավելի եժան է վաճառում, քան իր յերկրի սպառողին և այլն, և այլն: Կարելի չեք մեջ բերել իրերի իսկական դրուժյան վրա լույս սփռող և մեր արտահանման վրա կատարվող հարձակումների կեղծ ու ստահող բնույթն ապացուցող անթիվ որինանհներ:

Իր սեփական հակասությունների մեջ խճճված համաշխարհային իմպերիալիստական բուրժուազիան իր գիշատիչ մաղխները մեկնում է դեպի խորհրդային շուկան: Նա «խորհրդային դեմպինգի» առթիվ վոռնալով, փորձում է թաղցնել տնտեսավարման կապիտալիստական սխտեմի սնանկությունը, փորձում է վարադուրել պատերազմի իմպերիալիստական նախապատրաստումը:

1) Մի ցննտները համար է 100 կիլոգրամի:

«ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴԵՄՊԻՆԳ» ԻՆՏԵՐՎԵՆՅԱՅԻ ՊԱՏՐՎԱԿ Ե

ՖՐԱՆՍԻԱՅԻ ԴԵՐԸ

Յեվրոպայում խորհրդային հացի արտահանման դեմ ուղղված արշավում առաջին դերն է խաղում իմպերիալիստական Ֆրանսիան: Ֆրանսիական իմպերիալիզմը, Բերանի Պան-Յեվրոպայի նախագիծը վիժելուց հետո, բլուկ է կերտում Յեվրոպայի աղբարային յերկըրներից (Մերձդանուբյան և ծայրերկրային), հենվելով իր վառաչների՝ Լեհաստանի, Ռումինիայի ու Հարավ-Սլավիայի վրա:

Համաշխարհային պատերազմից հետո Ֆրանսիան դարձավ Յեվրոպայի ամենաուժեղ իմպերիալիստական պետություններից մեկը: Նա ստացավ մի չարք խոշոր առավելություններ, վորոնք բարձրացրին Ֆրանսիական իմպերիալիզմի դերը Յեվրոպայում: Ֆրանսիայի անմիջական տնտեսական շահերը յերբեք չեն կարող տուժել մեր արտահանության անձամբ, քանի վոր համեմատաբար աննշան տեղ են բռնում Ֆրանս-խորհրդային առևտրական փոխհարաբերությունները: Դրանից պարզ է՝ վոր այդ ամբողջ հակախորհրդային կամպանիան, վորը զլխավորում է Ֆրանսիական իմպերիալիզմը, Ֆրանսիական բուրժուազիայի այդ ամբողջ աղաղակը «խորհրդային դեմպինգի» ժառին, ինչպես և հակախորհրդային բլուկ տեղծելու նրա կազմակերպչական ամբողջ

գործունեությունը հանդիսանում է բացահայտորեն արտահայտված հակախորհրդային քաղաքական կամադրանք։

Դրա մասին պերճախոս վկայություն է տալիս Ֆրանսիական առևտրի մինիստր Ֆլանդենի գործունեությունը, վորն ուղեվորություն է կատարում Յեվրոպայի յերկրներում և հակախորհրդային արշավի մասնակիցներ համարում։ Այդ մինիստրը Վիննայում զրույց ունենալով մամուլի ներկայացուցիչների հետ, հետեվյալ խոսքերով և բնորոշել կենտրոնական և Արեւելյան Յեվրոպայում իր կատարած ճանապարհորդության նպատակը.

«Ընդհանուր ճգնաժամի ներկա պահին, բոլոր յերկրների շահերն այնքան հար և նման են, վոր ճգնաժամը հնարավոր և լուծել միմիայն միասնական պլանով։ Սակայն պրորբեմի բնդհանուր լուծման նախադրյալն է՝ համաձայնություն կայացնել առանձին յերկրների միջև՝ նայած նրանց արտադրության և ապրանքաշրջանառության բնույթին».

Ֆրանսիայի ներկայացուցիչն անհրաժեշտ չհամարեց Վիննայում բացելու հայտարարելու ԽՍՀՄ-ի դեմ իր կերտած ագրարային բրդի բռն նպատակների մասին, սակայն այդ այնքան ել ելական չէ։ Ֆրանսիական կառավարության գործողությունները, նրա ընդունած դեկրետը՝ խորհրդային ներմուծման համար հատուկ թույլտվությունների սխտեմ սահմանելու մասին, իրենք են վկայում իրենց մասին։

«Համա» գործակալությունը հոկտեմբերի 22-ին, հաղորդեց Ֆրանսիական կառավարության հետեվյալ վորոշումը.

«ԽՍՀՄ-ից ներմուծվող ապրանքների վրա վերահսկողություն սահմանելու դեկրետի իրականացումն ապահովելու նպատակով, հետեյալ ապրանքները պետք է տեղեկանք ունենան իրենց ծագման մասին՝ կենդանի թռչունները, մորթած թռչունները, ներառյալ նաև աղավնիները, հացարույսերը և նրանցից պատրաստված շաքարը, պատուկան (դոշարը), սովորական փայտը, բացի թղթի մասան արտադրելու համար հատկապես ձյութատու փայտից, սոսինձը, ստեարինը, ժելատինը, ոլեինը, ոլեինի թթուն և ստեարինի թթուն։

ԽՍՀՄ-ից արտահանվող այն մթերքները, վորոնք տեղեկանքի կարիք չունեն, յենթարկվում են այն կանոնին, վորով նախնական թույլտվություն է պահանջվում։ Այս բոլոր ձեռնարկումներն ուժի մեջ են մտնում նոյեմբերի 25-ից».

Ֆրանսիական կառավարության այդ հարձակումը խորհրդային արտահանման դեմ ագրանչան հանդիսացավ նաև այլ յերկրներում նույնպիսի արշավ սկսելու համար։

Ֆրանսիային անմիջապես հետեվեց Ռումինիան։ Նա չըջարեքական կարգադրություն հրապարակեց, վորով վերջնականապես արգելվում է Ռումինիա ներմուծել 1930 թվականի հոկտեմբերի 15-ից հետո ստացված խորհրդային ապրանքները։ Ֆրանսիայի որինակին հետեվեց նաև Հունգարիան, վոր հոկտեմբերի յերկրորդ կիսին արգելված հայտարարեց ապրանքների ներմուծումն այն յերկրներից, վորոնց հետ Հունգարիան առեւտրական համաձայնություն չի կնքել։ Այդ վորոշման մեջ, աչքի առաջ ունենալով ԽՍՀՄ-ն, ասված է, վոր այդպիսի յերկրներից թույլ է տրվում

ապրանք ներմուծել միմիայն Ֆինանսների մինիստրի հատուկ վորոշմամբ: Վերջապես հոկտեմբերի 25-ին բելգիական կառավարութան պաշտոնական որդան «Մոնիտոր»-ում հրատարակվեց խորհրդային արտահանման դեմ ուղղված մի դեկրետ: Այդ դեկրետն արգելում է Բելգիա ներմուծել և Բելգիայի տերիտորիայով փոխադրել ԽՍՀՄ-ում արտադրված և այնտեղից ուղարկվող հետեւյալ ապրանքները.

1. Վարսակ, ցորեն, հաճար, դարի:
2. Մանսայա կրուպա, վերոհիշյալ մթերքներից պատրաստված կրուպա և ալյուր:
3. Գինիներ:
4. Վոսկրից, կաշուց, ջրերից և նման հումուլթից պատրաստված սոսինձ, բացի ժելատինից և ձկան սոսինձից:
5. Ուլեինի և ստեարինի թթուներ:

Այդ դեկրետն ուժի մեջ մտավ հոկտեմբերի 27-ին: Վերոհիշյալ ապրանքները ներմուծելու համար պահանջվում է հողագործության մինիստրության թույլտվությունը, իսկ մի քանի դեպքերում՝ աշխատանքի մինիստրության թույլտվությունը:

Բավական է խորհրդային արտահանման դեմ ուղղված պայքարում Ֆրանսիայի նախաձեռնությունը հետեւած յերկրների այս ցուցակը, համոզվելու համար, վոր այդ գործին ձեռնարկել են այնպիսի յերկրներ, վորոնք տնտեսապես փոչինչ կամ համարյա փոչինչ չեն կորցնում այդ քայլից: Դեռ ալեկին՝ շատ բնորոշ է նաև այն, վոր ԽՍՀՄ-ից Ֆրանսիա ներմուծելու համար հատուկ իրենդիա պահանջող մթերքների շարքում մենք չենք գտնում նավթամթերք, վորը Ֆրանսիա ու-

ղարկվող մեր գլխավոր առարկան է: Յեթե դադարեր մեր նավթի արտահանումը դեպի Ֆրանսիա, դա մեծ հարված կհասցնեք այդ յերկրի եկոնոմիկային: Ահա թե ինչու Ֆրանսիական խմբերիալիստները բարվոք համարեցին լուծթյուն պահպանել նավթի մասին:

Կառավարական այդ բոլոր յեկույթներին նախորդել էյին ագրարային յերկրների մի շարք կոնֆերենցիաներ, վորոնք ստեղծվել էյին Ֆրանսիական բուրժուազիայի նախաձեռնությամբ և հետապնդում էյին մի նպատակ՝ ստեղծել ԽՍՀՄ-ի դեմ ագրարային բլոկ, վորպես տընտեսական բլոկադի սկիզբը:

Յե՛վ Սինայայի ագրարային կոնֆերենցիան, և՛ Վալշավայի, և՛ Բուխարեստի ագրարային կոնֆերենցիաները բոլորն էլ սոսկ առանձին ետապներն են Ֆրանսիական խմբերիալիզմի կաղմակերպչական այն գործողությունների, վորոնք ուղղված են մեր վերև մատնանչված ճանապարհով: Սինայայի կոնֆերենցիայից հետո, Բուլղարիայի արտաքին գործոց մինիստրության որդան «Միր» թերթը հետեւյալ հայտարարությունն արեց իր բնթերցողներին.¹⁾

«Յերբ Խորհրդային Ռուսաստանը համոզվեց, վոր աշխարհը բայլչեվիկացնելու նրա մեթոդներն ապարդյուն մնացին, նա դիմեց նոր մեթոդի, այն է՝ նա այժմ փորձում է կաղմալուծել միջաղգային շուկան և այլալիսով դժգոհություն առաջացնել արտադրող մասսաների մեջ... Բայլչեվիկյան հացը շուկա յե հանվում,

¹⁾ Փաղվածք «Коммунистический Интернационал» ժուրնալի 1930 թ. սեպտեմբերի 10-ի 25-րդ համարից, էջ 18:

կարելի չե ասել, համարյա ձրի¹⁾ Հարց ե ծագում
է՞նչ պետք ե անի գյուղացին: Ի՞նչ ե մնում անել, յէթե
քայլշեղիկները հարկադրում են նրան ձրի տալ իր մը-
թերքները: Նա չի տեսնի իր աշխատանքի պտուղը և
չի կարող վճարել իր պարտքերը, նա ապրելու միջոց
չի ունենա... Վտանգ ե սպառնում, վոր մոտ ապագա-
յում ռուսական մթերքների արտահանության պատճա-
ռով, ել ավելի կընկնեն գյուղատնտեսական մթերքնե-
րի գները: Դա իսկական կատաստրոֆ կլինի մեր գյու-
ղացու համար»:

Անհրաժեշտ ե արդյոք ավելի լավ իլլյուստրացիա
այն մեթոդների համար, վորոնց դիմում եր Ֆրանսիան
և նրա վասալները, համոզելու համար այդ յերկրների
տնտեսապես քայքայված և աղքատացած գյուղացիներ-
ին, թե նրանց բոլոր աղետները և դժվարություննե-
րը վոչ թե արդյունք են համաշխարհային գյուղատըն-
տեսական ճգնաժամին, այլ հացի արտահանմանը ԽՍՀ-
Մ-ից: Դա վարպետորեն մտածված, խորամանկ քաղա-
քականություն և խորամանկ մեխանիկա յե: Համաշ-
խարհային պատերազմը հրահրողները փորձում են ա-
պահովել իրենց թիկունքը ԽՍՀՄ-ի դեմ պատրաստ-
վող ռազմական արշավում:

Վարչավայի կոնֆերենցիայից հետո նրա իսկա-
կան բնույթը մերկացվեց Ազգերի Լիգայի տնտեսական
հանձնաժողովում, ռումինական առևմտի մինիստր
Դաջեարուլի յեղույթով, վորը կոնֆերենցիայի մասնա-

¹⁾ Իսկ իրոք խորհրդային հացն արտադրվում ավելի
թանկ ե վաճառվում, քան մերձդանուբյան յերկրներից արտահան-
ված հացը: Տես Մարսելի գործակալության տվյալները նախորդ
գլխում:

կիցների անունից կոչ եր անում բոլոր ապավերպել
խորհրդային ապրանքների դեմ:

Ռուսարեստի վերջին կոնֆերենցիան հարկավ վո-
չընչով չի տարբերվում ԽՍՀՄ-ի դեմ ադրարային բլոկ
կազմակերպելու համար գումարված նախկին կոնֆե-
րենցիաներից:

Ռումինական նախկին պատգամավոր, «Եպոկա»
թուրնուլի հրատարակիչ Ֆիլիպեոկուն, փարիզի «Ժուր-
նալ» թերթի եջեբում հետեվյալ կերպ ե լուսարանում
այդ կոնֆերենցիաներում կազմակերպված ագրարա-
լին բլոկի խնդիրներն ու դիրքերը: «Ռումինիան և Արե-
վելյան Յեվրոպայի մյուս յերկրները՝ առավելապես
հողագործական յերկրներ, յենթակա յեն քայլշեղի-
կյան դեմպինգի մահացու վտանգին, վորը զրկում ե
նրանց արտաքին շուկաներից: Այդ պետությունները
այժմ բլոկ են ստեղծել միասին պայքար մղելու համար:
Մենք վճռել ենք վոչ միայն մեր սեփական ուժերով
պայքար մղել Խորհուրդների դեմ, այլև բոլորտի յեն-
թարկել այն յերկրների արդյունաբերական ապրանք-
ները, վորոնք դեմպինգային դնով պարենավորման
մթերքներ են դնում Ռուսաստանից: Մենք ուզում ենք
հարկադրել նրանց ընտրություն անել Ռուսաստանի
հետ առևմտուր անելու շահի և մեր շուկայի ոգտա-
գործման շահի միջև, շուկայի, վորը կլանում ե նը-
րանց արդյունաբերական արտադրանքի այդպիսի մեծ
մասը: Յեվ վորովհետեւ հույս կա, վոր նրանց ընտ-
րությունը նպաստավոր կլինի մեզ համար, մենք աչքի
առաջ ունենք այդպիսի անուղղակի ճանապարհով յետ
մղել խորհրդային դեմպինգի գրոհը, վորի դեմ մենք

առանձնապես չենք կարող պայքար մղել բավականա-
չափ հաջողութեամբ ։

Յիւրեաներու այդ յելուցիւց ցույց ե տալիս Փրանսիական իմպերիալիզմի և նրա վասալների գործողութեան ամբողջ ծրագիրը ։ Լեհաստանը և Ռումինիան հանդիսանում են ԽՍՀՄ-ի դեմ պատրաստվող ինտերվենցիայի առաջատար զինքերը ։

Ռումինիան և Լեհաստանը խոչորագույն դեր են խաղում «Արարային բլուխ» պատրաստման, խորհրդային արտահանութեան դեմ մղվող ամբողջ կամուրջի նախապատրաստման բնագավառում ։ Ֆրանսիական իմպերիալիզմը, վերջ այդ յերկրների հետ կապված ե ռազմական համաձայնութեամբ, նրանց միջոցով իրագործում ե իր բոլոր հակախորհրդային գործողութիւնները մերձդանուբյան և մերձբալթյան յերկրներում ։ Լեհաստանը և Ռումինիան իրենց ապագայը նախապես մասնանջում հատուկ ջանքով ամենազարեւի ստահող հերյուրանքներ են տարածում խորհրդային արտահանութեան մասին ։ Նրանց պրովոկացիոն յելուցիւնները ԽՍՀՄ-ի դեմ որեցոր լիտի յեն դառնում ։

Մերձդանուբյան և բալկանյան յերկրներն այնպիսի յերկրներ են, վորտեղ առանձնապես ամուր հյուսիս և իմպերիալիստական հակասութիւնների կծիկը և վորտեղ առանձնապես սուր կերպով ե արտահայտվում համաշխարհային զինատիչների մրցութեան պայքարը ։

Ֆրանսիական իմպերիալիզմը վորոչեւ ե հակասութիւնների այդ կծիկն ողտադործել իր հակախորհրդային դավերն իրականացնելու համար ։ Նույն այդ նը-

պաստիւթ, Ֆրանսիական իմպերիալիզմն ամենապայն ալիստայիս յի մղում մերձբալթյան բուրժուական յերկրներում, մանաւանդ Լատվիսյում, Եստոնիսյում և Լինլանդիսյում ։

Ճնշում գործադրելով Գերմանիայի վրա, նա աշխատում ե այդ յերկրն ևս ներգրավել հակախորհրդային արշավի ։

Սակայն Ֆրանսիական իմպերիալիզմն, ինչպես և այլ յերկրների իմպերիալիզմը, բավականաչափ դժվարութիւնների յի հանդիպում այդ ամբողջ գործում, բութիւնների յի հանդիպում այդ ամբողջ գործում, չափազանց խորն են կապիտալիստական աշխարհի ներքին և արտաքին հակասութիւնները, չափազանց տարբեր են իմպերիալիստական առանձին պետութիւնների շահերը, չափազանց մեծ ե մրցութեան պայքարը նրանց մեջ, վորպեսզի հնարավոր լինել հեշտութեամբ միասնական Ֆրոնտ կերտել ։ Յեւ յերկրի մեջ ել հենց յուրայինները հաճախ արջի ծառայութիւն են մատուցում ։ Այդ կողմից առանձնապես բնորոշ ե այն նյութը, վոր ղետելվել եր Փարիզի առեւտրական բորսայի բյուրետում հենց այն ժամանակ, յերբ Ֆրանսիայի առեւտրի մինիստրն ուղեւորութիւն եր կատարում Յեւրոպայի յերկրներում ։ Այդ բյուրետնում բառացի կերպով գրված եր հետեյալը .

«Խորհրդային Ֆիրմաների առաջարկները հաստատուն են մնում ։ Խորհրդային դներն աղղում են համաշխարհային դների մակարդակի վրա ։ Խորհրդային դեմ-պիւնդային հացի գինը տատանվում ե 125-ից մինչեւ 120 պիւնդային, մինչդեռ դեմպիւնդով չկրողվող մերձդանուբյան յերկրների հացի գինը մնում ե 112 չիլնդ մակարդակի վրա» ։

կարող է արդյոք լինել ավելի անհեթեթ բան, քան դեմպինգի նմանորինակ վորոշումը: Վորտեղ և տրամաբանությունը, յեթե ՅՍՀՄ-ի ներկայացուցիչները պահանջում են 125 շիլլինգ այն ժամանակ, յերբ մերձդանուբյան յերկրները վաճառում են 112-ով, այն ել ինչպես հայտարարում ե առեվտրի մինիստրության այդ որդանը, իրենց ապրանքն առաջարկում են համառորեն:

Միանգամայն իրավացի յե Ֆրանսիայի կոմունիստական կուսակցության որդան «Յաւմանկտեմ», վորը ՅՍՀՄ-ի դեմ սկսված բռնկադի առթիվ հայտարարում ե հետեվյալը.

«Կառավարությունն ուզում ե համոզել, թե խորհրդային հացի ներմուծումը վատթարացնում ե Ֆրանսիական բանվորների կյանքի պայմանները: Այդ ծիծաղելի և ստահող պնդումները չեն խարի պրոլետարներին: Թե՞ վերջին վեց ամսում խորհրդային կառավարությունն ե բարձրացրել հացի գինը 1 Ֆրանկ 90 սանտիմից 2 Ֆրանկ 40 սանտիմի (մի կիլոգրամը): Գուցե խորհրդային Միությունն ե մեղավորը, վոր Ֆրանսիայի առևտրական բալանսը 7 միլիարդ դեֆիցիտ ունի: Արդյոք վորեւ մեկը մտադրվել ե բռնկադ կազմակերպել ցարական Ռուսաստանի դեմ, յերբ վերջինս մինչպատերազմյան շրջանում հսկայական քանակությամբ հաց եր արտահանում:

Նույնիսկ անգլիական պահպանողական «Թայմզ» թերթը տարակույս հայտնեց, թե վորքան ճիշտ են արդյոք Ֆրանսիայի ազադակները խորհրդային հացահատիկային դեմպինգի շուրջը:

Այդ թերթում հոկտեմբերի 9-ին հրապարակվել եր

հացահատիկի վաճառական բեննետի բաց նամակը խլմբադրության: Բեննետը գրում ե.

«Հացի առևտրին առնչությունն ունեցող վեջ մի մարդ չի կարող առանց հեղնական ժպիտի կարդալ խորհրդային դեմպինգի մասին ձեր հրապարակած հոդվածը: Ֆրանսիան հենց այս տարի բառացի կերպով դբաղվում եր ցորենի դեմպինգով, արտահանելով յայն կնդլիա և Ֆրանսիայի հարեվան յերկրները: Ֆրանսիական կառավարությունը 4 և 5 Փունտ-ստերլինգ եր վճարում արտահանված մի տոնն ցորենի համար: Ֆրանսիական ցորենի կվարտերը, մասնավորապես Սնդլիայում, մի շիլլինգով աղելի պակաս եր վաճառվում, քան Ֆրանսիայում»:

Այս նամակը, ինչպես և վերև մեր մեջ բերած բոլոր նյութերը, դալիս են մի անգամ ես ընդդէկու իմպերիալիստական բուրժուազիայի կողմից մեր արտահանության դեմ ձեռնարկված լկտի հալածանքի սմբողջ խորությունը: Այդ նյութերը վկայում են պատերազմի նախապատրաստական այն քաղաքականության մասին, վորն այնպիսի մեծ ջանքով կիրառում ե իմպերիալիստական Ֆրանսիան:

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԱՐՏԱՀԱՆՈՒԹՅԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐՆ
ԱՆԳԼԻԱՅՈՒՍ ՅԵՎ Հ. Ա. ՄԻԱՑՅԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՄ

Խորհրդային արտահանութեան դեմ մղվող նոր կապանիայի հիմնական մղիչն է կապերիախտական ֆրանսիան: Նրա դերերժողական ձեռքի շարժումով և խաղացվում այդ ամբողջ մեղուքաման «խորհրդային դեմպլեյնգ» առթիվ, սակայն առաջնութիւնը բնավ ներան չի պատկանում ԽՍՀՄ-ի դեմ մղվող տնտեսական պայքարում: Առաջին նախաձեռնողներն անգլիական պահպանողականներն եյին և այդ միանգամայն հասկանալի յե, վորովհետև ԽՍՀՄ-ի և ֆրանսիայի տնտեսական փոխհարաբերութիւններն այնքան աննշան են, վոր վորքան էլ ֆրանսիական բուրժուազիական աղաղակի, թե խորհրդային արտահանութիւնը կործանում է ֆրանսիայի տնտեսութիւնը, այդ միայն ծիծաղ կարող է առաջացնել Խորհուրդների յերկրի նույնիսկ ամենամուկ թշնամիները շարքերում:

Բաժնական և Վերհիշել Անդլիտայի նալթարաւաների կամպանիան խորհրդային նալթի դեմ և նրանց դերն այդ գործում, վորպեսզի համոզվենք, վոր առաջինը հատկապես Անդլիտայի իմպերիալիստներն էյին ծավալուն արշավ սկսել իՍՏՄ-ի դեմ, այն ել հակառակ իրեն՝ Անդլիտայի շահերին, վորի արդյունաբերությունը սպառման շուկաների կարիք ունի: Նրանք էյին, վոր սկսեցին բռնկալ կազմակերպել իՍՏՄ-ի դեմ:

Մեզ կարող են հարց տալ. չե՞ վոր Մակդոնալըն
էլիսանության դուռն անցնելուց հետո, Անգլիայի ե
նՍՀՄ-ի միջև դիվանագիտական փոխհարաբերու
թյունները վերականգնվելուց և անգլո-խորհրդային
առևտրական պայմանագիրը կնքվելուց հետո, դրու
թյունը փոխվել եւ Այո, փոխվել ե: Շատ ուժեղ հար
ված հասցրեց անգլո-խորհրդային հարաբերություն
ների խլուժն անգլիական արդյունաբերողների շահե
րին, վերջին ժամանակներս չափազանց խորացել են Ան
գլիայի և Հ. Ա. Միացյալ Նահանգների հակասություն
ները, վորպեսզի Անգլիան արհամարհանքով վերաբեր
վի ենՍՀՄ-ի պառլեմենտին, մի յերկրի, վորը հակա
յական քանակությամբ մեքենաներ և դործիքներ ե դը
նում: Մակայն և այնպես, Մակդոնալդը կառավարու
թյան դուռն անցնելուց հետո ևս,—մի կառավարու
թյան, վորն ի դեպ, կատարում և Անգլիայի իմպերիա
լիստական բուրժուազիայի կամքը և ըստ ելուժյան
վոչնչով չի տարբերվում անգլիական նախորդ կառա
վարություններից,—պահպանողականները հանգըս
տադան:

տացան։

Պարլամենտում արվող անվերջ հարցապնդումները, իՄՀՄ-ի դեմ անդլիական մամուլի եջերում կատարվող ամենօրյա հարձակումները և մի շարք այլ փաստեր անհերքելիորեն վկայում են, վոր անդլիական իմպե-րիալիզմն առաջվա նման կիրառում է իրհրդային Մի-ուսթյան մեկուսացման քաղաքականությունը, իրո-պոզների յերկիրը Ֆինանսական բլոկադի ողակով պատելու քաղաքականությունը միասնական հակա-խորհրդային բլոկ ստեղծելու քաղաքականությունը, խորհրդային բլոկ ստեղծելու և ստեղծանում այտ-

պես կոչված «ռուսական փոխառութիւններ ունեցող-
ները միջազգային կոմիտե» ստեղծելու «պատիւը», մի
կոմիտե, վորի մեջ մտել են Փարիզի, Բերլինի և այլ
հակախորհրդային կազմակերպութիւնների ներկայա-
ցուցիչները:

Անգլիական բուրժուազիային և պատկանում Յեզ-
րոպական տնտեսական լայն բլոկ ստեղծելու ծրագրի¹⁾
նախաձեռնութիւնը: Այդ բլոկը մի կողմից ուղղված է
ԽՍՀՄ-ի դեմ, իսկ մյուս կողմից նպատակ ունի հետ
մղել Հ. Ա. Միացյալ Նահանգների արշավը յեվրոպա-
կան չուկաների վրա:

Մակդոնալդի կառավարութեան իշխանութեան գը-
լուխն անցնելը չլիպեց անգլիական բուրժուազիայի հա-
կախորհրդային դավերը: Բավական է վերհիշել ցարա-
կան Ռուսաստանի նախկին կոնցեսիոներ միստեր Ուրկ-
վարտի ուղեւորութիւնն Ամերիկա, վոր համարյա զու-
ղադիպեց Մակդոնալդի այցելութեանը Հոլվերի մոտ,
գորպեսզի համոզվենք այդ բանում: Անգլիական բուր-
ժուազիայի այդ գեապանը, վորն ուղարկված էր հնա-
րավոր չափով մեղմացնելու անգլո-ամերիկյան հակա-
մարտութիւնը, միևնույն ժամանակ շատ դործունյա
ազիտատոր հանդիսացավ ԽՍՀՄ-ի դեմ անգլո-ամե-
րիկյան տնտեսական ճակատ ստեղծելու գործում:

Մի քանի փաստեր բերենք համաշխարհային բան-
կիւնների յերկրում Ուրկվարտի ունեցած յելույթի բը-
նույթի մասին:

«Խորհրդային պրոբլեմի միակ լուծումը, — անհր-

¹⁾ Միևնույն Գրեխմի և անգլիական բուրժուազիայի
հայտնի ներկայացուցիչ Սոլաերի նախագծերը Յեվրոպայի մա-
սային միավորում ստեղծելու շուրջը: Այդ նախագծերը շնորհ-
վեցին Ազգերի Լիգայի տնտեսական հանձնաժողովում:

բաժեշտ համարեց հայտարարել անգլիական բուրժու-
ազիայի այդ գաղտնի դեսպանն իր գալու որը ամերի-
կյան թերթերի ռեպորտյորներին, — բոլոր յերկրների
միացյալ միջազգային տնտեսական գործողութիւններն
են: Ինչպես վոր պատերազմի ժամանակ պահանջեց
Միացյալ Նահանգների և Անգլիայի միացյալ ջանքերը
գերմանական միլիտարիզմի դեմ, ճիշտ այնպես էլ ան-
հրաժեշտ է, վոր բոլոր յերկրները դիմեն միացյալ տըն-
տեսական գործողութիւններին Ռուսաստանը կոմունիզ-
մի գրկից դուրս հանելու և նրան ավելի առողջ տնտե-
սական սկզբունքների անցնելու գործում ոգնելու հա-
մար»:

Նույն որն Ուրկվարտը, նորից շոշափելով ԽՍՀՄ-ի
և կապիտալիստական աշխարհի փոխհարաբերութիւն-
ների հարցերը, հայտարարեց. «Յես հաստատապես հա-
մոզված եմ, վոր ռուսական պրոբլեմը լուծելու համար
առաջնակարգ կարեւորութիւն ունի Անգլիայի և Միա-
ցյալ Նահանգների գործակցութիւնը: Յես ջերմ հույս
ունեմ, վոր առաջիկայում Մակդոնալդի վաշինգտոն
գալը բարեկամական գործակցութիւն կստեղծի այդ
հարցում՝ հոգւտ ամբողջ աշխարհի շահերի»:

Մենք կարող էյինք բերել մի շարք այլ փաստեր, վոր
անգլիական իմպերիալիզմը շարունակում է իր հակա-
խորհրդային արշավը: Սակայն մեր հիշատակած փա-
ստերն էլ բավական են դրա մասին դատելու համար:

Արդյոք այդ փոքրացնում է իմպերիալիստական
Ֆրանսիայի դերը հակախորհրդային կամպանիայում:
Իհարկե վոչ: Չնայած Անգլիայի և Ֆրանսիայի միջև
գոյութիւն ունեցող ամենախորը հակասութիւններին,
չնայած Յեվրոպայի կապիտալիստական պետութիւն-

ների Հ. Ա. Միացյալ Նահանգների իմպերիալիզմի ազդե-
լի ու ազնվի սրվող փոխհարաբերություններին, իմպե-
րիալիստական ամբողջ բուրժուազիան միահողի յե դե-
պի Խորհուրդները յերկրին իր տաժած ատելությամբ,
նա ամբողջապես ձգտում է Խորհուրդների յերկրի հաշ-
վին մեղմացնել տնտեսական այն ճգնաժամը, վորի
դերին է ընկել ինքը:

Վերջենք Միացյալ Նահանգները: Դեպի Հ. Ա.
Միացյալ Նահանգները կատարվող խորհրդային ար-
տահանության հարցը բաղմիցս աշխույժ վիճարանու-
թյուններ է առաջացրել այդ յերկրի որենսդրական պա-
լատներում: Այդ վիճարանություններն առանձնապես
սուր բնույթ ստացան մաքսային տուրքերի որինադիծը
քննելիս: Խորհրդային փայտի, ածխի, մարգարենցի
հանքի և այլ ապրանքների դեմ ուղղված հարձակում-
ներն առանձնապես սուր բնույթ ստացան Ամերիկայի
սնտեսական ճգնաժամի խորացմամբ: Առանձնապես
լուրջ հարձակումների յենթարկվեց խորհրդային փայտի
ներմուծումը: Վաչինդտոն և Ուիլզոն նահանգների փայ-
տադրյունաբերողները և նրանց ներկայացուցիչ սենա-
տորներ Զոնսը և Ստեյվերը լայն կամպանիա ծավալե-
ցին այդ հարցի շուրջը վոչ միայն սենատում և պարլա-
մենտում, այլ և ամերիկյան մամուլի եջերում: Յեվ
յեթե նրանք չկարողացան հաջողութուն ձեռք բերել
այդ առպարկում, դրա պատճառն այն էր, վոր նրանց
չահերը սուր կերպով ընդհարվեցին ամերիկյան աղ-
բանք արտահանողների շահերի հետ:

1930 թվականի դարնանը Ամերիկայում ամենալայն
կամպանիա ծավալվեց խորհրդային ածխի ներմուծման
դեմ: Այդ կամպանիան սկսեցին Պենսիլվանիա նահան-

դի հանքատերերը: Նրանք պահանջեցին արդեն խոր-
հրդային ածխի ներմուծումը Հ. Ա. Միաց. Նահանգ-
ներն այն պատրվակով, թե խորհրդային ածուխն իրե-
թե «հարկադիր աշխատանքի արդյունք է»: Այդ պա-
հանջները պաշտպանեց աշխատանքի մինիստր Դեվիսը:
Դեվիսի հետեվից կամպանիային լծվեց Պետերբուրգի
ամերիկյան նախկին (1914 թ.) առևտրական կցորդ-
չներ Դ. Բեկկերը: Նրանք վոտեի հանեցին ամերիկյան
ամբողջ մամուլը, հսկայական գումարներ ծախսեցին
վարձու ժուրնալիստներին կաշառելու համար: Ամե-
րիկյան մամուլի եջերում հրապարակվեցին Դեվիսի,
Բեկկերի և հանքատերերի մի շարք այլ գործակալների
հողվածները:

Ահա թե ինչ էր դրել Բեկկերը:

«Վորպեսդի հնարավոր լինի մի անգամ ընդմիջտ
վերջ տալ խորհրդային ածխի դեմպինգին, վորը կի-
րառվում է այնքան անբարեխիղճ կերպով՝ ի վնաս մեր
յերկրի աշխատանքին ու կապիտալին, Հ. Ա. Միացյալ
Նահանգների որենսդրական պալատները պետք է հա-
մապատասխան կերպով փոխեն մաքսային տուրքը: Այն
պրոբլեմը, վորի մասին խոսում ենք, չոչափում է ամե-
րիկյան արդյունաբերության մի շարք ճյուղերի կենսա-
կան շահերը, որինակ փայտադրյունաբերության և
լուցիլու արտադրության շահերը, վորոնց դժով նույն-
պես սկսվել է բայլչեվիկյան դեմպինգը... Որենքով
պետք է արդեն այն ապրանքների ներմուծումը, վո-
րոնք արտահանողները վաճառում են չափազանց ցածր
գներով, առանց հաշվի առնելու բանվորների տանելի
այն աշխատավարձը և դրամագլխի այն շահույթը, վոր

յիւր մենք վերսկսել ենք մեր ավելորդ հացի արտա-
նումը, մեր արտահանութեան զեւթ ուղղված աստիճանը
հերյուրանքների և զրպարտութեան վակիտանալիան
առանձնապէս լայն թափ ու ծախալ և ստացել:

«ԻՆՉՈ՞Ւ ՅԵՐ ԾԻԾԱՂՈՒՄ ԱՄԵՐԻԿԱՆ»

Մենք արդէն առաջ մի շարք որինակներ բերինք,
վոր ամերիկյան բուրժուազիան, պայքար մղելով հացի
չուկաների համար, լայնորեն կիրառում եր դեմալինգի
սխառմը: Սակայն հենց վոր մեր Ամտորդը մի քանի
համեմատաբար փոքր պարտիա հաց վաճառեց Չիկա-
գոյի հացի բորսայում, իսկույն կտտաղի վայրահաջ
բարձրացավ այդ հարցի շուրջն ամերիկյան ամբողջ
մամուլում: «Տեսնո՞ւմ եք, բալլչեվիկներն իրենց հացի
վաճառումով մահացու հարված են հասցնում Ամե-
րիկայի դյուղատնտեսութեանը»: «Գիտե՞ք թե ինչ և
կարմիր հացը,—դա կարմիր վտանգ և» և այլն: Յեւ
հակախորհրդային այդ ամբողջ կամպանիայում ամենից
բարձր եր հնչում ամերիկյան հողադործութեան միւնիս-
տրութեան և նրա ղեկավար միստեր Հայդի ձայնը:

ԽՍՀՄ-ից փայտանյութի ներմուծումն արդեւելու
անհաջող փորձից հետո, վոր արել եր Ֆինանսների մի-
նիստրի ողնական Լոււմանը, Հայդի յերույթը հերթա-
կան սենսացիա դարձավ և կրում եր եֆեկտի ձգտող
քաղաքական սրոպաղանդի բնույթ:

Հակախորհրդային այդ արշավում Հայդի մերձա-
վոր ողնականն եր ազարակատերերի ֆեդերալ կոմի-
տեյի նախագահ միստեր Լեզզեն: Իր ճառում, վորը
ոտդիոյով հաղորդվեց ամբողջ յերկրին, ամերիկյան
քայքայված ազարակատերերի այդ «պաշտպանը» հայ-
տարարեց.

«Խորհրդային ցորենն արտադրվում է այնպիսի պայմաններում և այնպիսի մեթոդներով, վորի դեմ տնկարող են մրցել ամերիկյան ագաքակատերը: Մեր կարծիքով, ամերիկյան ֆերմերը շահավետ կերպով ցորեն արտադրելու մի հույս ունի միայն, այն է, վոր մեր յերկրի արտադրանքը պետք է հասցնել նեխքերն պահանջների չափին միայն»:

Վախեցնելով ագաքակատերին բայլչեվիկներից սպառնացող վտանգով, փորձելով՝ բավականին անհաջող և սքողված ձևով, արատավորել խորհրդային դյուդացու աշխատանքը, Լեդզեն առանձնապես ուժգին ծանրացավ Ամերիկայի ցանքերի կրճատման պրոպագանդի վրա, վորն այնքան ուժեղ թափով մղում է ագաքակատերերի կոմիտեն, ամբողջ հողագործության միխստրությունը և ինքը նախագահ Հուվերն յերկար տարիներ:

Մէնէստը Հայդը համոզիչ վոչինչ չգտավ, բացի այն, վոր ամբողջ Ամերիկային և արար-աշխարհին հասարարեց:

«Խորհրդային Միությունը կազմակերպել է կոմունիստական դավադրություն, վորպեսզի Զիկադոյի բորսայի միջոցով խարխիլ Հյուսիսային Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների հասարակական իրավակարգի հիմքերը»:

Կարելի՞ յե արդյոք «խորհրդային դեմպինդի» դեմ կովող ամերիկյան այդ մարտիկների այդքան «հիմնավորված» յելույթից հետո դարմանալ, վոր ամերիկյան բուրժուազիայի բավականին լայն շրջանները և մանսվանդ Հուվերի կառավարության դեմ ոսդիցիա կազ-

մող դեմոկրատական կուսակցության անդամները հիմնի վեր ջախջախեցին այդ յելույթը:

Դեմոկրատական Նյու-Յորք վարդ թերթի 1930 թ. սեպտեմբերի 25-ի համարում հարց տվեց, թե ի՞նչ է բուն նպատակը հակախորհրդային այն պրոպագանդի, վորը սկսել են խորհրդային հացի արտահանության շուրջը Հուվերն ու հողագործության միխստրը: «Հուվերի կառավարությունը, — գրում է թերթը, — անդոր դանվեց պահպանելու հացի գների մակարդակը՝ վոչ պաշտպանողական մաքսերի միջոցով, վոչ ագարակատերերի կոմիտեյի բորսային սպեկուլյատիվ ոսերակատերերի միջոցով, վոչ ել ցանքերի կրճատման պրոպագանդով... Հուվերի կառավարությունը ներկայումս կարծես չի գրադված ցորենի գները պահպանելու հարցով, այլ քաղաքական խաղով»:

Ապա թերթը հարցը դնում է բացահայտորեն և հայտարարում է, վոր ներկա կառավարության նոլատակն է առաջիկա 1930 թվականի նոյեմբերի ընտրությունների ժամանակ չեղել ընտրողների ուշադրությունը Հ. Ա. Միացյալ Նահանգների անտեսական ճգնաժամից:

«Կարմիր խրովիլակն աստծո պարգև է նրանց համար: Ուստի հենց այդ խրովիլակը սկսեցին շինել նրանք»:

«Նյու-Յորք թայմզ» թերթը (26-ն սեպտեմբերի) մեջ է բերում դեմոկրատների առաջնորդ Զեկ Հարների յելույթը ներկայացուցիչների պալատում: Նա խորհրդային հացի դեմ մղվով կամպանիան անվանել է Հուվերի կառավարության ռեյունը, վորի նպատակն է

ըողորելի հակայական դարձադրուժյան և իր անհեթեթ հաւաքարման հիմնական պատճառները:

Այս բոլորը ցույց է տալիս, վոր Ամերիկայում խորհրդային հացահատիկի արտահանութեան դեմ մղվող կամպանիան ոգտադործվել է մոտավորապես նույն նպատակներով, վորով ոգտադործում է այդ կամպանիան Յեկրոսայի իմպերիալիստական բուրժուազիան: Սակայն Ամերիկայի իր իսկ ներքին հակասութեանները, իմպերիալիստական տարրեր խմբավորումների պայքարը, վլթեցնում է այդ արշավը և վերջինս դարձնում է ներքին քաղաքական վերընտրական կամպանիայի գործիք:

Հուլիսի և հոգադործութեան մինիստրի դրութեանը բարդացնում է նաև այն, վոր Ֆրանսիայի կողմից խորհրդային հացահատիկի արտահանման դեմ կադմակերպված ագրարային բլոկը չի կարող չզուգահիս Ամերիկայի արտահանողների շահերը:

Հայրի դեմ առանձնապես սուր յեղույթ ունեցան Նոր Անգլիայի նահանգների արդյունարերական շրջանները: Դրա մասին կարելի յե դատել այն հոգվածից, վորը հրապարակված է Բոստոնում լույս տեսնող «Բեքրենս ուիլի» շաբաթաթերթի 1930 թ. սեպտեմբերի 29-ի համարում: Այդ հոգվածում, վորի վերնագիրն է «Ինչո՞ւ յե ծիծաղում յերկիրը», ասված է.

«Խորհրդային Ռուսաստանը Չիկագոյի ապրանքային բարայում ցորեն ծախեց մի բացահայտ դիտաւորութեամբ, այն է՝ գներն իջեցնելու և ամերիկյան ագարակատերերի դժգոհութեանը հարուցելու համար: Այդպիսի մարդարեւութեան եր անում հոգադործութեան դրդված մինիստրը: Ամբողջ յերկրի ագարանա-

կութեանն այդ հոգորդարութեանն ընդունեց պատշաճ հարգանքով դեպի նրա աղբյուրը: Սակայն մի քանի ժամից հետո նրան բռնեց յերկարատե և բարձր ծիծաղ: Ինչո՞ւ յեր ծիծաղում յերկիրը:

Նա ծիծաղում էր այն պատճառով, վոր նրա աչքում այդ հոգորդարութեանը պոչավոր ստի ձևը տացավ: Նա վերհիշեց, վոր յերբ հունվարին ցորենի գներն իջավ 1,18 դոլարի, ամերիկյան ագարակատերերի կառավարական կոմիտեն հուսադրեց, թե գներն ավելի չեն իջնի: Կոմիտեն գնեց մոտ 70 միլիոն բուշել ցորեն, սակայն նրա գները շարունակ ընկնում էր և կոմիտեն սահմանափակ միջոցներ ունենալով, չկարողացավ դադարեցնել նրա կատառոթիկ անկումը: Յեւ ահա դուրս է գալիս, վոր Խորհրդային Ռուսաստանը, գներն իջեցնելու նպատակով, պետք է վաճառեր կոմիտեյի գնած ցորենի մի տասերորդ մասը: Յեւ այդ բոլորից հետո պահանջում են, վոր մեր ժողովուրդը հավատա դրան: Ինչո՞ւ յեն պահանջում, վոր ժողովուրդը հավատա դրան: Հոգադործութեան մինիստրի այդ դը հավատա դրան: Հոգադործութեանն հրապարակվելուց մի որ առաջ հոգորդարութեանը հրապարակվելուց մի որ առաջ ցորենի բուշելը վաճառվում էր 80,5 ցենտով, իսկ համալսարհային շուկայի վորպես ճակատագիր անհաղթելի պայմանները տենդենց եյին ցուցաբերում եւ աւելի իջեցնելու ցորենի գները: Ագարակատերերի կառավարական կոմիտեն, — վրբից ուղատում էյին, վոր նա ռավարական կոմիտեն, — վրբից ուղատում էյին, վոր նա ռաւարական կոմիտեն, — վրբից ուղատում էյին, վոր նա կհաղթահարի արտագրանքի և սպառողներին և համալսարհային արտագրանքի և սպառողներին, վոր նա կհաղթահարի արտագրանքի և սպառողներին, — կատարյալ անհաղթութեան կրեց այդ գործում:

Այժմ ցորենի և բամբակի դներն ավելի ցածր են, քան յեղել են յերբ և իցե մի շարք տարիների ընթացքում: Աղարակատերերը ղեղոհ են: Պետք եր վորեն պատճառ գտնել: Յեւ այստեղ հաջող կերպով ձեռք ընկավ խորհրդային Ռուսաստանը...

Անհաջողութեան հանդիպեց նաև Կանադայի բուրժուազիան: Կանադան ել, Հ.Ա. Միացյալ Նահանգների նման, մասսայաբար հացահատիկ արտահանող յերկիր ե:

Կանադայի նոր վարչապետ պահպանողական Պեննետը, կայսերական կոնֆերենցիային մասնակցելու համար Լոնդոն ուղևորվելուց առաջ, պարլամենտի ամբիոնից հայտարարեց, վոր Կանադան ամեն կերպ կոգնի Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներին՝ հետադոտելու խորհրդային կառավարութեան իրրեւ թե սպեկուլյատիւ գործարքները Չիկագոյի բորսայում և ինքը կայսերական կոնֆերենցիայում լայն կերպով կարծարծի «խորհրդային դեմպինգի հարցը» («Նյու-Յորք Թայմզ» 23-ն սեպտեմբերի):

Մոտ յերկու շաբաթ անց Կանադայում սկսեցին լայն չափով մշակվել հակախորհրդային արշավի հարցը և արդեն հոկտեմբերի 13-ին հրապարակվեց Կանադայի կառավարութեան այն հաղորդագրութիւնը, թե խորհրդային ածուխ ներմուծող կանադական քաղաքացիները պարտավորվել են առաջիկա աշնան և ձմեռվա ամիսներին ածուխ չներմուծել խորհուրդների յերկրից: Ընդ նմին, վարչապետի արժանավոր տեղակալ Ջորջ Պեթլին անհրաժեշտ համարեց շեշտել, վոր յեթե ներմուծողները չկատարեն այդ պարտավորութիւնը, ապա կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք կառ-

նի պարլամենտի առաջիկա նստաշրջանում անցկացնելու խորհրդային ծաղում ունեցող ապրանքների ներմուծումը բոլորովին արգելող որինադիժ («Տան», 15-ն հոկտեմբերի):

Կանադայի պահպանողականների մեքենայութիւնները լիովին համապատասխանում էին Անգլիայի պահպանողականների դիրքերին: Սակայն, ինչպես հայտնի յե, ներկայումս իշխանութիւնն Անգլիայի պահպանողականների ձեռքում չե: Յեւ յեթե Կանադայի պահպանողական Բեննետը անհրաժեշտ համարեց իր ողնութիւնն առաջարկելու Հուլիերին՝ մեր հացը Չիկագոյի բորսայում վաճառվելը հետադոտելու գործում, ապա մի այլ պահպանողական, հայտնի Ժուրնալիստ Հարվինը իր «Որսերվեք» որդանի 30 թ. սեպտեմբերի 28-ի համարում ավելի լավ վոչինչ չգտավ, քան խնդրել «մեծ ինժեներ» Հուլիերից, խաչաիրաց նոր արշավանք կազմակերպել ԽՍՀՄ-ի դեմ և նախաձեռնութիւն ստանձնել հակախորհրդային միասնական ճակատ ստեղծելու ասպարիզում: Դառն արցունք թափելով կապիտալիստական յերկրների վրա, վորոնք իբրեւ թե կատարելապես քայքայվում են ԽՍՀՄ-ից ապրանք արտահանվելու պատճառով, Հարվինը հայտարարեց.

«Ռուսաստանի տիրապետողները չեն ցավում, իհարկե, վոր դեմպինգի հետեւանքները կկազմալուծեն կապիտալիստական յերկրների շուկաները: Վերջիններս խորհրդային դեմպինգի դեմ կուվելու վոչ մի միջոց չեն ունենա, մինչև վոր չմիանան այդ միջոցները դառնելու համար: Սակայն դա քիչ հեռանկարներ ունի, յեթե Հուլիերը նախաձեռնութիւն ցույց չտա»:

«Հեռանկարներն իրոք քիչ են: Չափազանց հակասա-

դան են հասցիաւորութեան անունին խմբավորումների շահերը թե Անգլիայում և թե Միացյալ Նահանգներում ու Կանադայում: Անգլիական բուրժուազիան կոտորենար ներխուժել Խորհուրդների յերկիրը, սակայն ներքին դժուրութունը, խրոնիկական այն ճգնաժամը, վորն արդեն տարիներ շարունակ կաշկանդում է այդ յերկրի ժողովրդական տնտեսութիւնը և վորն առանձնապէս սուր բնույթ է ստացել ներկա պահին, նրան հնարավորութիւն չի տալիս հրաժարուիլու խորհրդային պատկերներէից ի սեր Փրանսիական իմպերիալիզմի և նրա վաստակների: Շատ քիչ հույս կա նաև Հոլանդի և ամերիկյան իմպերիալիստների վրա, վորոնք քայլ առ քայլ նվաճում են Անգլիայից նրա սպառման շուկաները: Ահա թե ինչու Կանադայի պահպանողական Բեննետին չհաջողվեց հասնել իր նպատակին Բրիտանական կայսերական կոնֆերենցիայում: Ինչպէս հաղորդում է անգլիական «Եկոնոմիստ» ժուրնալն իր 1930 թվի հոկտեմբերի 11-ի համարում, Բեննետը կամենալով հարված հասցնել խորհրդային արտահանութիւնը, առաջարկել է բարձրացնել Անգլիայում հաստատված բոլոր մաքսերը 10 տոկոսով և բացի դրանից 10 տոկոս մաքս սահմանել այն ապրանքների վրա, վորոնք այժմ Անգլիա յեն ներմուծվում առանց մաքսի: Միևնույն ժամանակ նա պահանջել է համապատասխան զեղչեր անել դոմինիոնների համար: Դրա փոխարեն նա խոստացել է, թե Կանադան մաքսային համապատասխան արտոնութիւններ կընձեռի «մայր յերկրին»:

«Այսպիսով համար Կանադայի հիմնական պրոբլէմն է, — հայտարարել է Բեննետը, — շահավետ դնով

վաճառել ցորենը: Մենք համոզված ենք, վոր այդ պրոբլէմը մենք կկարողանանք լուծել, յերբ անկանա հացի վաճառահանումն Անգլիա: Այդ շուկան մեզ համար ցանկալի չէ և նրա համար մենք պատրաստ ենք զոհարել, նախապատուութիւն տալով Կանադայում անգլիական ապրանքներին»:

Դուրս է գալիս, վոր Բեննետն ուզում էր մի հարվածով յերկու նպատակ սպանել: Հարվածել ԽՍՀ-ին և վնասել Հ. Ա. Միացյալ Նահանգներին, վորոնք նույնպէս ցորեն են արտահանում, և միևնույն ժամանակ հարված հասցնել դեմաքինդի զներով Կանադա արտահանվող ամերիկյան արդյունաբերական ապրանքներին, վորոնց դեմ ներկայումս Կանադան սկսել է կիրառել պրոտեկցիոն մաքսեր:

«Եկոնոմիստը» շնորհակալութիւն է հայտնում Բեննետին անկեղծութեան համար, սակայն մատնանշում է, թե այն «զոհաբերութիւնը», վոր անում է Կանադան, պահանջելով 10 տոկոսով բարձրացնել Անգլիայում մաքսային տուրքերը, ըստ ելութեան նշանակում է իրականացնել «նախ և առաջ Կանադան» լուղունդը, իսկ Անգլիայի կառավարութեան պատասխանը, նկատի ունենալով ամբողջ կայսրութեան շահերը, միմիայն կարող է ասել՝ «նախ և առաջ Անգլիան»:

Ինչպէս տեսնում ենք, այստեղ ևս առանձնապէս սուր են իմպերիալիստների և մասնավորապէս մեծ Բրիտանիայի ու նրա տիրնպետած յերկրների միջև դժուրութիւնն ունեցող հակասութիւնները և խանդարում են նրան իրաւորեճակու հակախորհրդային պլանները:

Սակայն այդ բոլորը վոչ մի բոպն չպետք է թուլացնի մեր դոմինութիւնը և աշարջութիւնը: Չափա-

վանց սուր են կապիտալիստական աշխարհի թշնամա-
կան արամադրությունները ԽՍՀՄ-ի դեմ։ Շարունակ
խորացող համաշխարհային ճգնաժամը մի ծայրահեղու-
թյունից մյուսն է նետում։ Նրանց։ Որեցոր, ինդուս-
տրացման և գյուղատնտեսության սոցիալիստական վե-
րակառուցման աստղարկումը մեր ձեռք բերած ամեն
մի նոր նվաճումով, ավելի ու ավելի յեն հուսալիար-
վում նրանք՝ խաղաղ կերպով ԽՍՀՄ-ը թափանցելու և
բորհրդային շուկան գրավելու նկատմամբ։ Մեր ար-
տաքին ստեղծելի մոնոպոլիան համաշխարհային իմպե-
րիալիզմի աչքի փուլն է։ Մենք կարող ենք անակնկալ
հարված սպասել համաշխարհային գիշատիչների ամեն
մի յերկրից։

ԳԵՐՄԱՆԻԱՆ ՅԵՐԿԸՆՏՐԱՆՔԻ ՍՈՍԶԻԱԼԻԱՆ «ԶԵՌՆՊԱԼ Ե ՄՆՈՒՍ»

Համաշխարհային իմպերիալիզմը և մանափանդ
Ֆրանսիայի ու Անգլիայի իմպերիալիստները մեծ ջանք
են թափում, վոր Գերմանիան և Իտալիան մասնակցեն
ժափալվող հակախորհրդային արշավին։ Ինչպես հայտ-
նի յե, Գերմանիան և Իտալիան ժնեվում հրաժարվե-
ցին միանալ հակախորհրդային բլոկին։

Ինչ դեռով ել լինի շահագրգռել Գերմանիային, թե-
կուզ եվակուացիայի յենթարկելով Հոենոսի մարզը,
թեկուզ մաքամբ վերադարձնելով նրան Վերին Սիլե-
զիան և Դանցիգի միջանցքը, գրավել նրան իրենց կող-
մը դիմումների քաղաքականությամբ, թերևս նաև
մաստմբ վերանայելով Վերսալի պայմանագիրը և այլն,
և այլն, միայն թե ԽՍՀՄ-ի հետ պատերազմ ծագելու
գնալքում կարողանան դարձնել նրան իմպերիալիստա-
կան պետությունների հակախորհրդային բլոկի ակտիվ
մասնակիցը—այս և Գերմանիային հաղթողների խնդ-
րը ներկա պահին։

Սակայն չե՞ վոր վերադարձնել Գերմանիային Դան-
ցիգի միջանցքը և Վերին Սիլեզիայի մի մասը, Լեհաս-
տանի համար կնշանակեր հորցնել այդ շրջ-
անները, մի յերկրի համար, վորն առաջադաճ և Խոր-
հուրդների յերկրի դեմ նյութվող իմպերիալիստական
թղթը ինտրիգներում։ Ժամանակին պահպանողական

ները բաժանված ընդհանուր խոսում էլ ինչ աղ-
նուրը դրուծյունից հնարավոր յեւք գտնելու մասին:
Կարելի չէ, գրում էլին նրանք իրենց մամուլում, հի-
շալ տերիտորիաների կորստի փոխարեն գրավել և
հանձնել Լեհաստանին Բելոռուսիայի և Ուկրաինայի
խորհրդային հանրապետութիւնները:

Ուստի զարմանալի չէ, վոր համաշխարհային իմ-
պերիալիստները հատուկ կատաղությամբ էլին պատա-
խանում և պատասխանում են ԽՍՀՄ-ի և Գերմանիայի
միջև տնտեսական մերձեցում ստեղծելու ամեն մի
քայլին: Յերր Գերմանիան առեւտրական վարկեր րա-
ջեց խորհրդային կառավարութեանը, Փրանսիական,
անգլիական և ամերիկյան բուրժուազիան մի շարք լուրջ
հարձակումներ գործեց Գերմանիայի վրա: Վերհիշենք
Քեկուզ Փրանսիական սենատոր Անրի դե ժուվենէյի
հոգովածը, վոր զետեղված էր Գերմանիայի ծանր ար-
դշունաբերութեան արքաների «Բերգվերթա ցայտուեց»
թերթում: Հողվածագիրը շատ խիստ լեզվով հարձա-
կումներ և գործում պերմանական կառավարութեան
վրա, վորը յերաշխաւորել էր այդ վարկերը, կշտամբե-
լով նրան այն պատճառով, վոր «աններելի» կերպով
խախտել և «ուսնների նկատմամբ միատեսակ քաղաքա-
կանութիւնը»:

Վերջին ժամանակներս առանձնապէս ուժգին ճըն-
շում են գործադրում Գերմանիայի վրա: Յեւ Հաա-
գայի յերկրորդ կոնֆերենցիայից հետո այդ յերկրում
լուրջ փոփոխութիւններ են տեղի ունենում հակա-
խորհրդային ճակատին մասնակցելու ուղղութեամբ:
Յեւ թեպէտ զեռ վերջնականապէս չի վորոշվել Գեր-
մանիայի դիրքը և շարունակ մանելում և արեւելյան

և արեւմտյան որիննտացիաների միջև, տնտեսամեայ-
նիվ կարելի չէ վորոշակի ասել, վոր գերմանական
բուրժուազիան «հաղթողների» բանակի իմպերիալիս-
տական պետութիւններից նոր փշրանքներ ստանալու
հետեւից ընկնելով, գնալով ավելի հաճախակի ցույց և
տալիս իր հակախորհրդային դեմքը:

Յեթ Գերմանիան շահագրգռված չլինել խոր-
հրդային պատվերներով, վորոնք, ի դեպ, տարեց տա-
րի ավելանում են,—իսկ Գերմանիայի ներկա չլուծ-
տնտեսական ճգնաժամի պայմաններում այդ այնքան եւ
գատարկ բան չէ,—ապա այդ յերկրում հակախորհր-
դային ֆրոնտի ավելի լայն մասնակցութիւն ցույց
տալու ուղղութեամբ տեղի ունեցող փոփոխութիւն-
ները յերեւման կդային իրենց ամբողջ թափ ու ծաւա-
լով:

Մեր գնումները Գերմանիայում, 1929-30 տարում,
համեմատած 1928-29 տարվա հետ, ավելացել են 17,4
տոկոսով կամ 34 միլիոն ուրբով: Հնգամյակի յերկ-
րորդ տարում Գերմանիայի հետ մեր ունեցած արտա-
քին առեւտրի չրջանառութեան ընդհանուր գումարը
կազմել էր 501,3 միլիոն ուրբի: Յեթ այդ բոլորին
ավելացնենք, վոր այդ յերկրում մեր կատարած բոլոր
գնումների 65,7 տոկոսը կազմում է սարքավորման և
մեքենաների գնումներ, ապա հասկանալի կդառնա
գալիչ այն մոմէնտները, վորոնք հարկադրում են գեր-
մանական բուրժուազիային գործել զգալիորեն ավելի
չրջահայաց կերպով, քան անում է Փրանսիան, վորի
հետ ԽՍՀՄ-ի տնտեսական փոխհարաբերութիւնները
համեմատաբար աննշան են:

Տվյալ դեպքում Գերմանիայի վրա ազդում են նույն

այն պատճառները, վորոնք ազդում են նաև Անդլիայի և Հ. Ա. Միացյալ Նահանգների խորհրդային պատվերներով չահագորդված արդյունաբերողների վրա:

Գերմանիայի վրա հակառակ ազդեցություն է գործում նրա տնտեսական կապերի ընդարձակումը Ֆրանսիայի հետ: Վերջին տարիներս զգալի չափով ընդարձակվել են Գերմանիայի և Ֆրանսիայի տնտեսական փոխհարաբերությունները: Ֆրանս-գերմանական կապերի կոնվենցիան, Ֆրանս-գերմանական առևտրական պայմանագրի կնքումը, յերկու յերկրների մետաղաբայունաբերողների միջև կնքված դաշնագիրը, — այդ բոլորը վկայում են Ֆրանսիայի և Գերմանիայի եկոնոմիկայի հարաճուն փոխադարձ ձգտման մասին: Վերջին տարիներս Գերմանիան էլ իր հերթին վոչ միայն սկսել է մեծ չափով սպասել Ֆրանսիական հումուլթ (Լոտարինգիայի յերկաթը և այլն), այլև զգալի չափով Ֆրանսիական թեթև, մանավանդ տեքստիլ արդյունաբերության սպրանքներ (մետաքս, բամբակեղեն կտորներ, բրդե գործվածքներ և այլն):

Վերջին տարիներս ընդարձակվել են նաև Անդլիայի ու Գերմանիայի տնտեսական փոխհարաբերությունները: Այդ ևս զրդում է Գերմանիային մանեվրելու աբելելյան ու արեվմոյան որինետացիաների միջեւ:

Վերջապես, վոր առանձնապես կարելիոր է, չի կտրելի վոչ մի բուպե աչքաթող անել ամերիկյան կապիտալի գերը Գերմանիայի եկոնոմիկայում: Չե՞ վոր ամերիկյան փոխառություններով հաղողվեց Գերմանիային դուրս դալ այն աղետալի դրությունից, այն քայքայումից, վորի մեջ ընկել էր նա համաշխարհային պատերազմից հետո:

Ահալասիկ հակառակն այն պատճառները, վորոնք մինչև այժմ խանդարել են և խանդարում են Գերմանիային ինքնորոշվելու: Հեղափոխական շարժման վերելքը և իմպերիալիստների սեղանի փչրանքները նրան զրդում են բռնել Խորհուրդների յերկրի բացահայտ թշնամին դառնալու ուղին: Այն ժամանակ նրա արդյունաբերությունը լայն չափով կոգտագործվի առաջիկա ազգական ընդհարումներում: Տնտեսական ճգնաժամը և խորհրդային խոշոր պատվերներով չահագորդված լինելը, նրա յերկյուղը պրոլետարական հեղափոխությունից, վոր անխուսափելի յե ԽՍՀՄ-ի դեմ մղվող պատերազմին մասնակցելու դեպքում, արդելք են հանդիսանում նրան վոտք դնել այդ ուղին: Սակայն, ինչպես յերեվում է, արեվմոյան որինետացիան, թեպես դանդաղորեն, սկսում է գերակշռել արեմոյանի նկատմամբ: Այլապես ինչո՞վ կարելի յե բացատրել Լեհաստանի վերաբերմամբ Գերմանիայի քաղաքականության մեջ վերջին ժամանակներս տեղի ունեցած փոփոխությունները: Գերմանիան վերջին ժամանակներս Ֆրանսիական, անդլիական և ամերիկյան կառավարությունների ակտիվ ոժանդակությամբ, մի շարք հաժախաղեր և պայմանաղեր է կնքել Լեհաստանի հետ, վորոնց մեջ հատուկ տեղ է գրավում այսպես կոչված լիկվիդացիոն, այսինքն յերկու յերկրների հետ պատերազմյան փոխադարձ պահանջները լիկվիդացիայի յենթարկող պայմանաղերը:

Յեվ այդ այն ժամանակ, յերբ պաների Լեհաստանը, Թոմինիայի հետ միասին, բացերից պատրաստություններ է տեսնում ԽՍՀՄ-ի դեմ պատերազմ մղելու: Յեվ այդ այն ժամանակ, յերբ Լեհաստանը, Թո-

մինայի, Ֆինլանդիայի, Հարավ-Սլավիայի, Եստոնիայի և Լատվիայի հետ միասին, ակտիվ մասնակցում ե խորհուրդների յերկրի դեմ համաշխարհային իմպերիալիզմի հյուսած իմպերիալիստական բուրժուարիզներին:

Գերմանական կառավարութունն առևտրական պայմանագիր կնքեց Լեհաստանի հետ և նրա հետ ընդհանուր լեզու գտավ նույնիսկ այնպիսի վիճելի հարցում, ինչպիսին ե լեհական ածխի և խոզի ներմուծումը Գերմանիա: Յեւ այդ այն ժամանակ, յերբ այդ յերկրի կառավարութունը, պաշտպանելով գերմանական խոշոր կալվածատերերի շահերը, նորից բարձրացնում ե մի շարք հացահատիկների և անասնաբուծության մթերքների մաքսերը:

Գերմանական բուրժուազիան ավելի ու ավելի հաճախակի յե մասնակցում հակախորհրդային յեւրոյթներին: Այսպես կոչվող «խորհրդային դեմոկրի» դեմ «լողված կամպանիան մինչև այժմ այնպիսի ծավալ չի ընդունել, ինչպես Ֆրանսիայում. սակայն և այնպե՞ս մենք տեսնում ենք գերմանական արդյունաբերողների ամենալուրջ յեւրոյթը խորհրդային փայտեղենի դեմ, խորհրդային լւցկու և ԽՍՀՄ-ից արտահանվող մի շարք այլ ապրանքների դեմ: Գերմանական բուրժուազիան հատուկ ուշադրությամբ ե հետևում խորհրդային ապրանքների արտահանմանը համաշխարհային շուկաները: Ամերիկյան փայտարդյունաբերողների հակախորհրդային կամպանիան լայն պրոպագանդա գտավ Գերմանիայում:

Քմենում Գերմանիայի դիրքը, ինչպես զբեկ եր արևոտացած խոշոր արդյունաբերության որդան «Դեյ-

չե պրեսնայնե Յայտունգը», չի նշանակում, վոր գերմանական կառավարութունը և գերմանական տընտեսութունը կմնան վորպես պասսիվ դիտողներ, յերբ գերմանական շուկան ծանրաբեռնվում ե խորհրդային դեմոկրիայան ապրանքներով, վորովհետև գերմանական անտեսութունը, յերկրում գոյութուն ունեցող ճգնաժամի պահին, չպետք ե վտանգի յենթարկվի թուխքներով կատարվող խորհրդային արտահանման քաղաքականության կողմից և խորհրդային ապրանքների դեմոկրիային դներով ներմուծվելուց:

Գերմանական սոցիալ-ֆաշիզմը ակտիվ մասնակցութուն ե ցույց տալիս հակախորհրդային արշավի հրահրմանը Գերմանիայում: Գերմանական սոցիալ-դեմոկրատական ամբողջ մամուլը և նրա ղեկավար որդան «Ֆրիվերտսը» ամեն որ հոգիվածներ ե գետեղում խորհրդային արտահանության դեմ, ԽՍՀՄ-ի դեմ:

Վերոհիշյալը միանգամայն բավական ե դատելու համար, վոր հնգամյակի իրականացման ասպարիդում մեր ձեռք բերած նվաճումները Գերմանիայում ևս կենդանական յերկյուղ և կատաղութուն են առաջացնում, վոր այստեղից ևս վտանգ ե սպառնում մեզ, վորը չի կարելի անտեսել:

Հակախորհրդային այդ ամբողջ արշավում առանձնացած դիրք ե բռնել իտալիան: Իտալական կառավարութունը հրաժարվեց Ֆրանսիայի հետ հակախորհրդային ագրարային բլոկին մասնակցելուց: Դրա պատճառը բնավ այն չե, վոր իտալական իմպերիալիստները չահագրգռված են ԽՍՀՄ-ի ինդուստրացմամբ և մեր գյուղատնտեսության սոցիալիստական վերափոխումը: Այստեղ ուժգնորեն արտահայտվում են

խալո—Փրանսիական այն հակասությունները, վորոնք հետադարձաբան ամբողջ ժամանակաշրջանում աչքի ընկնող տեղ են զբաղել այդ յերկրների արտաքին քաղաքականության մեջ։ Հենց այդ հակասությունների արտահայտությունն է այն, վոր Իտալիան տվյալ փուլում միջ միայն չի գործակցում Ֆրանսիայի հետ՝ վերջինիս հակախորհրդային հարձակումներում, այլ ընդհակառակն, ոգտադործում է այդ իրադրությունը՝ իՍՆՄ-ից ավելի մեծ քանակությամբ պատվերներ ստանալու և իՍՆՄ-ի ու Իտալիայի տնտեսական փոխհարաբերություններն ընդարձակելու համար։ Այստեղ վերկապարանոց յերեման է դալիս Իտալիայի և Ֆրանսիայի միջև գոյութուն ունեցող թշնամությունը։

Իտալիան յերազում է մեծ պետություն դառնալ։ Առկայն նրա շահերը յուրաքանչյուր քայլափոխում բախվում են Ֆրանսիական իմպերիալիզմի շահերին։ Իտալիան փակված է իր գերբնակ թերակղզում։ Նրա արդյունաբերության լայն զարգացումը դեմ է ունում հոմոլոգին, պարենափորման և սպառման շուկաների գործընթին։ Իտալիական գաղութները, վորոնք յերկրորդական և յերրորդական նշանակություն ունեն, այդ պորթլեմը չեն լուծում։ Այդ և պատճառը, վոր Իտալիան ձգտում է Միջերկրական ծովի աֆրիկյան ծովափում, իր տերիտորիայի մոտ գտնվող Ֆրանսիական գաղութներին, այստեղից է բխում Իտալիայի և քաղաքականության (աղղեցությունը տարածելու) քաղաքականությունը Բալկաններում և նրա մրցության պայքարը Ֆրանսիայի դեմ՝ Բալկանյան յերկրներում հեղեմոնիս ձեռք բերելու համար։ Այդ և պատճառը, վոր Իտալիական քաղաքականությունը ձգտում է Ֆրանսիական

գաղութները բնակեցնել Իտալական վտարանդիներով և Ֆրանսիան ձգտում է դարձնել այդ վերաբնակներին Ֆրանսիական քաղաքացիներ։ Այստեղից է բղխում Իտալիայի և Ֆրանսիայի հակասությունների ամբողջ կծիկը, վորն այնքան տարբեր վերաբերմունք է առաջ բերում այդ յերկրների կողմից՝ իՍՆՄ-ի հետ հաստատվելիք տնտեսական փոխհարաբերությունները հարցին, խորհրդային արտաքին առևտրի հարցին։

Առկայն անդգուշություն կլինի կարծել, վոր Իտալիայի իմպերիալիստական բուրժուազիան, վորը տվյալ պահին պայմաններն ադապործում է այդ յերկրի կաշկանդող ճգնաժամը մեղմացնելու համար, վոր այդ բուրժուազիան ամբողջովին և լիովին հրաժարվում է մի բան ձեռք բերելուց իՍՆՄ-ի դեմ ծրագրվող ինտերվենցիայի միջոցով, խորհ. շուկան զբաղեցնելու։ Վորքան ել խորը լինեն իմպերիալիստական առանձին պետությունների հակասությունները, վորքան ել տարբեր լինեն նրանց շահերը, վորքան ել սուր բռնույթ ունենա նրանց միջև մղվող մրցության պայքարը— նրանց թշնամական վերաբերմունքը՝ հաղթականորեն սոցիալիզմը կառուցող խորհուրդների յերկրին, ճշտական սարսնալիք է մեր խաղաղ շինարարությանը։ Կարելի մեր բոլոր ջանքերը հնդամյակը բալլելիլիյան տեմպով 4 տարում իրադրոծելու համար, վերադիներով մեր ամբողջ արդյունաբերությունը և դոլադառնառությունը, միևնույն ժամանակ մենք պարտավոր ենք աշարուրջ հետևել մեր դասակարգային թշնամիների դավերին, համաշխարհային իմպերիալիզմի մեթոնայություններին։ Մենք միշտ պետք է արթուն կենանք։

ՀԱՐՎԱԾԻՆ ՀԱՐՎԱԾ: ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ

Հնդամենը 12 տարի յե անցել համաշխարհային սպանդը վերջանալուց հետո, այնինչ, իր սուր ծայրագ իՍՀՄ-ի դեմ ուղղված պատերազմի սպառնալիքը զնալով ավելի իրական և դառնում: Դադարի խաղաղ ժամանակաշրջանը, վորի մասին ժամանակին խոսել ե ընկ, չենինը, մոտենում ե իր վախճանին: Մեր հաղթանակները, կառուցվող սոցիալիզմի հաղթանակները, իր խորությամբ մարդկային պատմության մեջ չլրացնում ընդհանուր համաշխարհային տնտեսական ճգնաժամի ֆունի վրա, կապիտալիստական յերկրներում զնալով ավելի խոքացող դասակարգային կոիւնների ֆունի վրա, կառուցվող սոցիալիզմի հաղթանակները զրգում են իմպերիալիստական բուրժուազիային՝ նորանոր հարձակումներ գործել բանվոր դասակարգի դիկտատուրայի դեմ: Հակաիւրօրդային կամպանիայի թափն ու ծախալը, վորոնք առանձին հարձակումներից անցել են միջազգային հակաիւրօրդային ճակատի կազմակերպմանը, վկայում ե, վոր իՍՀՄ-ի դեմ ինտերվենցիայի նախապատրաստումը թեվակոխում ե իր ամենասուր փուլը:

Սոցիալիստական ծախալուն արշալը իՍՀՄ-ում կապիտալիզմի մնացորդների դեմ, կուլակիւթյան վորդես դասակարգի վերացումը համատարած կոլեկտիվացման չբջաններում, ամբողջ գյուղատնտեսության

սոցիալիստական վերակառուցումը և կոլեկտիվացման տալարիզում մեր ձեռք բերած մեծագույն հաջողությունները— այս բոլորը՝ մեր արդյունաբերության զարգացման և տեխնիկական վերասարքավորման տալարիզում կերտվող բայլչեվիկյան տեմպերի հետ միասին, արժատից վոչնչացնում են համաշխարհային բուրժուազիայի հույսերը իՍՀՄ-ի ալլասերման նկատմամբ, Խորհուրդների յերկրում կապիտալիստական իրավակարգը վերականգնելու նկատմամբ:

Չարդարացան համաշխարհային իմպերիալիզմի աչն հույսերը, թե մենք չենք կարող դուլս բերել Հնդամայի: Չիրականացան նաև նրա աչն հույսերը, թե կամունիզմի ալ և «ձախ» տենդենցները և յերկերենտենները ներսից կալայթեցնեն մեր կուսակցությունը: Հոգս ցնդեցին աչն հույսերը, վոր զրել եր նա վնասաբարների, իՍՀՄ-ի ձեռնարկություններում և հիմնարկներում ալխատող մասնագետների հակահեղափոխական կազմակերպությունների վրա, վորոնց խնդիրը պետք ե լինել միջազգային հակահեղափոխություն ծրագրով, հարված հարվածի հետևից հասցնել մեզ թիկունքից: Պրոլետարական դիկտատուրայի հալատաբիմ պահապան Միացյալ Պետքաղվարչության յերեվան հանած վնասարար կազմակերպությունները համաշխարհային իմպերիալիզմի հակահեղափոխական աչն գործակալությունն են, վորի ոգնությամբ իրականացնում ե համաշխարհային բուրժուազիան մեր չխնարքությանը ներսից խանդարելու իր վորձերը:

Չիրականացավ համաշխարհային իմպերիալիզմի հույսը՝ առանձին յելույթներով և հարձակումներով պրովոկացիայի յենթարկելու մեզ և պատերազմի

դրույթ, ինչպես չիրականացավ նաև ԽՍՀՄ-ի և ԶԽՍՍ-ի միջև գլխավոր կոնֆլիկտ առաջացնելու հրահանգնեղ յերազմությունը, վոր կապված էր Զին-Արե-վելյան յերկաթուղու գրավման հետ:

Մնում է վերջին միջոցը՝ ղինված ինտերվենցիան: Վերե մեր բոլոր ասածները, ճիտհրդային ղեմալինդին այդ ամբողջ առասպելը, վոր այլ ինչ է, յեթե վոր մի ուղի դեպի ինտերվենցիա, ուղի Խորհուրդների յերկրի վրա ղինված: Հարձակում գործելու:

ԽՍՀՄ-ի և ամբողջ աշխարհի աշխատավորները յարված ուշադրությամբ հետևում են այդ արշավի պատրաստմանը: Ամեն ոք նորանոր ապացույցներ է բերում, վոր միանգամայն ճիշտ է այդ ծրագրերի բնութագրումը Համկոմկուսի 16-րդ համագումարի կողմից:

Կարող են ԽՍՀՄ-ի աշխատավորները, կարող է Խորհրդային կառավարությունը անտարբեր աչքով ղիտել այդ բոլոր ավանտյուրները և նոր պատերազմի այդ բոլոր պատրաստությունները:

ԽՍՀՄ-ի և վորջ աշխարհի աշխատավորները հիւսում են Կուչակի, Դենիկինի, Յուդենիչի, Զեխո-Սլո-վակիայի և նմանների հրոսակախմբերին, վորոնց թի-կունքում կանգնած է յին համաշխարհային իմպերիալիս-տական պետությունները, մատակարարելով նրանց վորջ միայն ղենք և փող, այլև հրամանատարական կազմը: ԽՍՀՄ-ի և վորջ աշխարհի աշխատավորները չառ լավ են հիշում նաև Անգլիայի, Ֆրանսիայի, Հ.Մ.Մ.երկայի Միացյալ Նահանգների և Յապոնիայի տնտեսական ուղղման յերույթները, յերկրները, վորոնք մինչև աստիճանը ղինված իրենց բանակները նետեցին Խոր-

հրդային յերկրի տերիտորիան, ապիտակ-գլխարդիս-կաններին ողնելու համար: Ուստի ղարմանալի ղե, վոր մենք բառիս բուն իմաստով ղիտենք այն ղեմակի ղինը, վոր կիրառում է համաշխարհային իմպերիալիզմը, նա-խապատրաստվելով ինտերվենցիային:

Հալվի առնելով այդ բոլորը, Խորհուրդների յեր-կրը հաստատադես և վճռարար հակահարված է տա-լիս այն բոլոր յերկրներին, վորոնք սահմանափակման հատուկ ռեթիմ են հաստատում ԽՍՀՄ-ի առևտրի դեմ:

ԽՍՀՄ-ի Ժողովրդական Կոմիսարների Խորհուրդը, իր 1930 թվականի հոկտեմբերի 20-ի վորոշմամբ, ԽՍՀՄ-ի արտաքին և ներքին առևտրի Ժողովրդատին տա-աջարկեց ձևը առնել հետևյալ միջոցները՝

1) Բոլորովին ղաղարկեցնել կամ առավելադույն ղափով կրճատել մեր պատվերներն ու գնումները այն յերկրներում, վորոնք սահմանափակման հատուկ ռե-թիմ են հաստատում մեզ հետ կատարվող առևտրի տա-ղարիչում:

2) Դաղարկեցնել այդ յերկրների փոխադրանալի-րի ողտադործումը:

3) Հաղորդակցության ճանապարհների Ժողովրդա-կան կոմիտարիատի հետ միասին, սահմանափակիչ հա-տուկ կանոններ սահմանել այդ յերկրներին ծաղող կամ ողարկվող տրանզիտային ապրանքների համար:

4) Հաղորդակցության ճանապարհների Ժողովրդ-գական Կոմիտարիատի հետ միասին, միջոցներ ձևը առնել իսպառ ղաղարկեցնելու կամ առավելադույն ղա-փով կրճատելու այդ յերկրների նավահանգիստների, տրանզիտային ճանապարհների և բաղաների ողտադոր-

ծրամը՝ ԽՍՀՄ-ի տրանսլիտային կամ վերաարտահանման ոսկերացիաների համար:

Սոցիալիստական շինարարության ասպարիզում մեր ձեռք բերած նվաճումները զգալի չափով ամրացրին Խորհուրդների յերկրի տնտեսական զորութունը և քաղաքական միջադրացին դրութունը: Չին-Արեվելյան յերկաթուղու կոնֆլիկտի վերացումը ցույց տվեց յիտիացած իմպերիալիստներին, վոր այնքան էլ հեշտ դործ չէ սվինով ծակել ԽՍՀՄ-ին: Մեր Կարմիր բանակի մարտունակութունն այժմ արդեն հանրաճանաչ փաստ է: Մենք մեր խաղաղության քաղաքականության մարդկությանն ամբողջ մարդկությանն ասպացուցեցինք, վոր նոր համաշխարհային պատերազմ չենք նախաձեռնում: Պատերազմը հրահրողն և մինչև ատամները զինված համաշխարհային իմպերիալիզմը, վորն իր ինտրիգներով նորանոր սպանդների, նորանոր արյունահեղ կոնֆլիկտի յե մղում մարդկութունը:

Վորո՞նք են սակայն մեր խնդիրները նոր ինտերվենցիայի սպառնալիքի հանդեպ:

Մենք պետք է ավելի սերտ համախմբենք ՀԿ(Բ)Կ-ի և Կոմինտերնի շուրջը, մեր բանվորների, կոլտնտեսականների, բատրակների, չքավորների միլիոնավոր մասաներին և միջակներից լավագույններին: Ավելի բարձր պահենք ՀՍՄԿ(Բ)Կ-ի դրոշը: Մենք պետք է մեր աչքի լույսի նման պահպանենք մեր լենինյան կուսակցության միասնությունը: Մենք պետք է վճռականորեն վերացնենք աջ սպորտունիզմը, այդ գլխավոր վտանգը մեր կուսակցության մեջ: Մենք պետք է դուրս մղենք մեր կուսակցության շարքերից սոցիալիստական արջավր կապիտալիզմներին՝ աջ սպորտունիստներին-կուլակա-

յին այդ դործակալութունը՝ ՀՍՄԿ (Բ) Կ-ում, և «ձախ» սպորտունիստներին, բոլոր յերկերեսանիներին, Հոկտեմբերի դործի այդ բոլոր դավաճաններին:

Մենք պետք է ե՛լ ավելի լարենք մեր ուժերը՝ մեր արդֆինպլանները բայլչեիկյան տեմպով իրագործելու համար: Հնգամյակը 4 տարում պետք է կատարվի: Խորհանտեսութունների և կոլտնտեսությանների միջոցով մենք պետք է ավելի ամրապնդենք բանվոր դասակարգի և գյուղացիության հիմնական մասսաների գաշինքը: Սոցիալիստական շինարարության ահտիվ մասնակցության պետք է ներգրավել քաղաքի և գյուղի աշխատավորության նորանոր միլիոնները: Կոմունիստներ, դեպի առաջապահ դիրքերը: Ավելի լայն ճանապարհ՝ հարվածային բրիգադներին: Հարվածայիններ, տնցեք ՀՍՄԿ(Բ)Կ-ի շարքերը:

Մենք պետք է աչալուրջ հետևենք մեր արտաքին և ներքին դասակարգային թշնամիների դավերին և յերկրի ինդուստրացմամբ շարունակ ամրացնենք մեր Կարմիր բանակի մարտունակությունը, ԽՍՀՄ-ի սահմանների այդ փստահելի պահապանի, խորհրդային իշխանության խաղաղ քաղաքականության այդ հենարանի, մարտունակությունը:

Մենք պետք է տասնապատենք մեր դասակարգային զորությունը մեր շինարարության բոլոր բնադավառներում: Նամավելով մեր սոցիալիստական արջավր, մենք միևնույն ժամանակ պետք է ավելի լայն ծավալենք համատարած կոլեկտիվացման գրոշը: Պետք է այդ հիման վրա վերացնենք կուլակությունը, վորպես դասակարգ: Մենք պետք է մահացու հարված հասցնենք բոլոր վնասարարներին և սարտամանիկներին: Արմատա-

խիլ անհեր համաշխարհային իմպերիալիզմի այդ գործակալութունը մեր ձեռնարկություններից և հիմնարկներից:

Մենք պետք է ավելի լայն ծավալենք բայլչեմիկյան ինքնաքննադատությունը և անողոր պայքար մղենք բյուրոկրատիզմի՝ մասսաների ակտիվության և չինարարության բայլչեմիկյան տեմպի այդ վոխերիմ թշնամու դեմ: Պաշտոններից դուրս բյուրոկրատներին:

Ինչ վերաբերում է մեր միջադպյին փոխհարաբերություններին և սոցիալիստական չինարարության մեր տեմպին, ապա մենք պետք է հաստատապես հիշենք Համ. Կ. (բ) Կ.-ի 10-րդ համադրամարի հետևյալ գիրեկտիվը.

«Անհրաժեշտ համարելով, — ասում է համադրամարը Կենտկոմի հաշվետվության առթիվ իր ընդունած բանաձևում, — ել ավելի զարգացնել ԽՍՀՄ-ի անտեսական հարաբերությունները կապիտալիստական աշխարհի հետ՝ հիմք ունենալով արտաքին առևտրի մոնոպոլիայի անխափան պահպանումը, անհրաժեշտ համարելով ամենայայն չափով ոգտադործել կապիտալիստական առաջավոր յերկրների տեխնիկան՝ ԽՍՀՄ-ի ինդուստրիալիզմն արագացնելու նպատակով, համադրամարն ընդգծում է յերկրի սոցիալիստական ինդուստրացման բայլչեմիկյան տեմպի ամբողջ նշանակութունը՝ ԽՍՀՄ-ի տնտեսական ինֆուրույնուքյունն ապահովելու, պրոլետարիան պետության պաշտպանունակ թյունն ամրացնելու համար և միջադպյին իմպերիալիզմի ինտերվենցիա գործելու քոլոր փորձերին հակահարված տալու համար»:

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ
ՄԱՐԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԵՐԵՎԱՆ

NL0927747

ԳԻՆԸ 20 Կ. (2 1/2 լ.)

211

3436

Ա. ՏՈՔԼԻՑԿԻՅ
ԼԵԳԵՆԴԱ Օ „ԴԵՄՓԻՆԴԵ“

Գոսիզդատ ՍՍՐ Արմենի
Երևան 1931